

PROLETAREC

ŠTEV.—NO. 1094.

CHICAGO, ILL., 30. AVGUSTA, (AUGUST 30,) 1928.

LETO—VOL. XXIII.

VSEBINA.

ČLANKI.

Kelloggov mirovni pakt in militarizem.
Al Smith je govoril.
"American Slovenes in Politics".
Obletnica, ki ameriški justici ne dela časti.
Henry Ford, Hoover in prohibicija.
Čemu so glave delavcev?
J. M. Trunkovi argumenti (Ivan Molek).
"Program 13. konvencije in 30-letnice JSKJ."
Anglija posoja Kanadi brezposelno delavstvo.
Humanizem dvajsetega stoletja.

IZ NAŠEGA GIBANJA.

Milwaukee v socialistični kampanji.
Premogarji in odstop unije od jacksonvillske pogodbe.
Predavanja v klubu št. 1. — John Olip o staremu kraju ter naših Amerikancih.
Ali glasujete? Kako in čemu? (Detroit, Mich.)
Peruškove slike so bile razstavljene v Chisholmu.

Iz Collinwooda, O.
Kampanjski fond J. S. Z.
Seja springfieldskega kluba v nedeljo 2. septembra.
Anton Garden bo govoril na konferenci JSZ. v Glencoe.
O pikniku kluba št. 27 v Clevelandu.
Za Johnstown in okolico.
Rolihove misli iz San Francisca.
Kdo se bo zadnji smejal? (Yukon, Pa.)
Klub JSZ. v Pittsburghu dobil pet novih članov.
V La Sallu je obnovljen klub št. 4 JSZ.
Naš kampanjski fond.
Tiskovni fond za angl. prilogo "Proletarca".
Pravila J. S. Z.
"Thomas-Maurer" kampanjski znaki.
Poročajte o vsem v Proletarca.

RAZNO.

John Steban smrtno ponearečil.
Vičipci.
Cenik kajig in spremembe.

Entered as second-class matter December 6, 1907, at the post office at Chicago, Ill., under the Act of Congress of March 3rd, 1879.

Published by Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba (Jugoslav Workmen's Publishing Co.) Izhaja vsak četrtrek. Published Every Thursday. Naročnina (Subscription Rates): United States and Canada za vse leto (per year) \$3.00, pol leta (half year) \$1.75; Foreign Countries, za leto (per year) \$3.50; pol leta (half year) \$2.00.
Address: PROLETAREC, 3639 W. 26th St., Chicago, Ill. — Telephone: ROCKWELL 2864.

CENIK KNJIG KI JIH IMA V ZALOGI "PROLETAREC".

NEPOSLOVNE KNJIGE, ROMANI, POVESTI IN ČRTICE.

AMERIŠKI SLOVENCJI, (izdala SNPJ.), ameriška zgodovina, zgodovina SNPJ in slovenskih naselbin. Ilustrirana. Vezana v platno	\$5.00
BEDAKOVA IZPOVED, broš. \$1., vezana	1.50
BOZICNA PESEM V PROZI, (Charles Dickens) broširana ..	.40
BEG IZ TEME, (ruski pisatelj) broširana \$1.25, vezana	1.75
BELE NOCI-MALI JUNAK, (F. M. Dostojevskij) povesti, broširana55
BLAGAJNA VELIKEGA VOJVODE, romaa, broširana75
SILKE, povesti, broširana45
BOJ ZA PRAVICO, povest, vezana75
BOY, (Lois Coloma), romaa, 269 strani, broš. 35c, vezana50
CRNI PANTER, (Milan Pugelj), črtice, broširana75
CVETKE, šopek pravljic20
DESEK BREZ IMENA, (V. Levstik), vez.	1.20
DETELJICA, povest, broširana ..	.45
DON CORREA, (G. Keller), roman25
DORE, (Dr. Ivan Lah), povest, vezana45
DR. HINKO DOLENEC, zbrani spisi, broš.60
DVE SLIKI, povest, broširana80
FILIZOPSKA ZGODBA, (Alojs Jirasek), broš. 40c, vezana50
FRANKA in drugo, povest broširana40
SOLEM, (G. Meyrink), romaa, broš. 75c, vezana	1.00
HEPTAMERON, (Margareta Valoiska), povest, broširana40
HUMORSKE, GROTESKE IN SATIRE, (VI. Azov in Teffi), broširana60
IGRALEC, (F. M. Dostojevski), broširana, 264 st.75
JIMMIE HIGGINS, (Upton Sinclair, prevedl I. M.) vezana v platno	\$1.00
JUG, (P. Chochołoušek), zgodovinski romaa, 616 strani, broširana 85c, vezana v platno	1.25
JUNAK NASEGA ČASA, (M. J. Lermontov), broširana75
JURKICA AGICEVA, (Ka. Šardor-Gjalaki), povest, 260 strani broširana 75c, vezana v platno	1.00
KAJ SI JE IZMISLIL DOKTOR OKS, (Jules Verne), broširana ..	.35
KAZAKI, (L. Tolstoj), broširana, 208 strani75
KONFESIJE LITERATA, (J. S. Machar), zbirka spisov, trdo vezana75
KRES, letnik, 1922 léno vezan ..	1.50
KUHINJA PRI KRALJICI GOŠJI NOZICI, (Anatole France), broširana 85c, vezana	1.10
LETEČE SENCE, (S. H. Vajansky), roman50
LISIAKOVA HČI, povest, broširana50
LJUDSKE POVESTI, (Fr. Jaklič), broširana65
LJUDSKE PRIPOVEDKE, (L. N. Tolstoj), broš.85
MARJETICA, idila, broširana75
MATERINA ŽRTEV, pripovedke iz Dalmacije75
MOJE ŽIVLJENJE, (Ivan Cankar), broširana, 168 strani, 60c; vezana v platno85
NA KRIVIH POTIH, povest, broširana40
NESREČNICA, (I. S. Turgenjev), broš.50
OBCINSKO DETE, (Bran. Nušič), roman dojenčka, broš.65
OBISKI, (Izidor Cankar), vezana	1.40
OB 50-LETNICI DR. JANEŽA EV. KREKA25
OGLENICA, povest, broširana40
PASTI IN ZANKE, (I. Š. Orel), broširana40
PATRIA, povest iz irske junaške dobe, broširana40
PIKOVA DAMA, (A. S. Puškin), povest, broš.40
PISANA MATI, povest, broširana ..	.45
PLEBANUS JOANNES, (L. Pregelj), broširana75
POJEDINA PRI TRIMALEJONU, povest, broš.4
POVEST O SEDMIM OBEŠENIH, (Leonid Andrejev), broširana5
POVESTI, (Lovro Kuhar), broš.60
POVESTI MAKSIMA GORKIJA, broširana, 210 strani71
POVESTICE, (Rabindranath Tagore), broširana7
POZIGALEC25
PRAVLJICE, (Fr. Mikšinski), s slikami, vez.	1.5
PRELEPA VASILJICA, in druge ruske pravljice, broširana ..	.45
RAZNE POVESTI, broširana7
SAMOSILNIK, (A. Novačan), deset povesti, broširana71
SAVICEV PESIMIZEM, (E. Kristan), novela, broširana51
SOSEDEJ in druge novele, (A. P. Čehov), broširana5
SREČE, novele, vezana8
SREČOLOVEC, povest, broširana ..	.31
SPISI ANDREJKOVEGA JOZETA, V. zv. vezan71
I. III. IV. VI. VII. VIII. zv. broširani, po30
S POTI, (Izidor Cankar), potopisne četrtice, broširana7
SPOVED, (L. N. Tolstoj), broširana4
STARA DEVICA, povest, broširana ..	.45
STAROINDIJSKE PRIPOVESTI, s slikami, (Jos. Suchy), broširana35
STEPNI KRALJ LEAB IN HISA OB VOLGI, (I. S. Turgenjev in S. Stepnjak), povesti, broširana6
SVETOBOR, povest, broširana65
TARAS BULJBA, (N. Gogolj), trdo vezana, 206 strani75
TIK ZA FRONTO, (D. Feigel), broširana65
TRI POVESTI, (L. Tolstoj) broširana40
UDOVICA, (I. E. Tomić), povest 330 strani, broširana 75c, vezana v platno	1.05
VAL VODNIKA, izbrani spisi, broš.30
VITEZ IZ RDEČE HISE, (Aleksander Dumas star.), roman iz časov francoske revolucije, 504	
strani, broširana 80c, vezana v platno	1.25
ZABAVNA KNJIZNICA, zbirka povesti in črtic, broširana65
ZADNJA PRAVDA, (J. S. Baar) roman, broširana75
ZAJEDALCI, (Ivan Molek), povest, 304 strani, vezana v platno	1.75
EA SREČO, povest, broširana45
ZELENI KADER, (I. Zorec), povest, broš.45
ZENINI NABE KOPRNELE, (Rado Murnik), broširana ..	.80
SLOVENSKI PISATELJI: FRAN LEVSTIK, zbrani spisi, vezana	1.25
FRAN ERJAVEC, zbrani spisi, vezana	2.00
JOS. JURČIČ, zbrani spisi, II. zv. vezan	1.50
PESMI IN POEZIJE.	
BASNI, (Jean de la Fontaine, in francoščine prevedl I. Hribar) vezana	1.00
MODERNA FRANCOŠKA LIRIKA, (Prevel Ant. Debeljak), vezana90
PESMI ŽIVLJENJA, (Fras Albrecht), trda vezba50
POEZIJE, (Fras Levstik), vezana ..	.90
POHORSKE POTI, (Janko Glasar), broširana35
PREŠERNOVE POEZIJE, vez.75
SLUTNJE, (Ivan Albrecht), broširana45
STO LET SLOVENSKE LIRIKE, od Vodnika do moderne, (O. Golar), broš. 90c, vez.	1.25
STRUP IZ JUDEJE, (J. S. Machar), vezana	1.10
SLOVENSKA NARODNA LIRIKA, poezije, broširana65
SOLNCE IN SENCE, (Ante Debeljak), broširana50
SVOJEMU NARODU, Valentin Vodnik, broširana25
ŠLEZKE PESMI, (Peter Bezruč), trda vezba80
TRBOVLJE, (Toma Seliškar), proletarske pesmi, broširana 50c; vezana75
TRISTIA EK SIBERIA, (Vojslav Mole), vezana	1.25
V ZARJE VIDOVE, (Oton Zupančič), vesnitva, broširana40
IGRE	
ANFISA, (Leonid Andrejev), broširana50
BENESKI TRGOVEC, (Wm. Shakespeare), vezana75
ČARLJEVA ŽENITVA-TRILJE ZENINI, (F. S. Tauchar), dve šalo-igri, enodejanske, broširana25
GOLGOTA, (M. Krlež), drama v treh dejanjih50
GOSPA Z MORJA, (Henrik Ibsen), igra v petih dejanjih, broširana60
HRBTENICA, (Ivan Molek) drama v treh dejanjih s prologom in epilogom25
KASLJA, drama v 3 dajanjih75
JULIJ CEZAR, (Wm. Shakespeare), vezana75
MACBETH, (Wm. Shakespeare), vezana75
(Nadaljevanje na 3. strani platnic.)	

PROLETAREC

Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

ŠTEV.—NO. 1094.

CHICAGO, ILL., 30. AVGUSTA, (AUGUST 30,) 1928.

LETO—VOL. XXIII.

Upravištvo (Office) 3639 WEST 26th ST., CHICAGO, ILL.—Telephone Rockwell 2864.

KELLOGGOV "MIROVNI" PAKT IN MILITARIZEM

Nad pet in pol milijona mož stalno pod orožjem! Tri in pol milijarde dolarjev vsako leto za oboroževanje.

VPONDELJEK, 27. AVGUSTA so se zbrali v Parizu zastopniki vlad Anglije, Francije, Nemčije, Italije, Japonske, Zedinjenih držav, Nemčije in poleg teh še osmih manjših držav, da podpišejo takozvani Kelloggov mirovni pakt, s katerim se obvezujejo, da jim vojna ne bo sredstvo v njihovi politiki. So pa dodali paktu rezervacijo, s katero si vojno dovoljujejo v slučaju "obrambe". In tako je vse kakor je bilo.

"Mi v svojih odnošajih s svetom ne bomo vodili politiko, ki bi izzivala vojno," pravijo zastopniki vlad vodilnih svetovnih držav, a v istem momentu dostavljajo, da je vojna dovoljena v slučaju obrambe. Niso pa definirali, kedaj je obramba obramba in napad napad. In ker ministri, ki so se zbrali v Parizu, večinoma ne mislijo resno, tudi nimajo namena priporočati v parlamentih svojih držav predloge za razorožitvev — za razpust ogromnih armad in vojnih mornaric.

Ameriški državni tajnik Kellogg je odšel v Pariz, da prisostvuje svečanosti pri podpisovanju njegovega "mirovnega" dogovora. Ko je bil na poti preko morja, je republikanski predsedniški kandidat Hoover v svojem govoru ob slovesnem sprejemu nominacije izjavil, da je za močno mornarico, kajti mogočna vojna flota bo po Hooverjevem mnenju pripomogla, da bodo Zedinjene države vsepovsod spoštovane. Kar pa je Hoover v resnici mislil, je to: Čimjačje bomo oboroženi, toliko bolj se nas bodo bali. In to je tisto. Kar militaristi imenujejo "respekt", je v resnici strah. Čimvečja bo gospodarska in militaristična moč Zedinjenih držav, toliko bolj bodo "respektirane" v Mehiki, Nikaragvi, Argentini, Kanadi in v drugih deželah. To se pravi, toliko večji strah bodo imele pred njimi. Kadar bi bilo treba "miriti" v Mehiki, ali kje drugje na tem kontinentu, ali v Aziji, v Evropi in Afriki, pa bi poslali svojo vojno floto in čete. Temu lahko pravijo v Mehiki, v Nikaragvi ali kjerkoli "vojna", za nas je to le "mirovna ekspedicija". Tako je bilo, tako je

zdaj, in tako bo tudi glasom Kelloggovega mirovnega pakta.

Rusije niso povabili, da podpiše njihovo izjavo, s katero se odrekajo vojni. Povabili pa so druge dežele, da lahko podpišejo na zaznamovano črto dogovor velesil, ako hočejo. In večinoma se bodo podpisale. Veliko ljudi — vsaj vsi tisti, ki so pametni, smatra, da bi Kellogg moral povabiti na pogajanja za mirovni dogovor tudi Sovjetsko Unijo, če bi mu bilo res za mir in za odpravo vojnih nevarnosti. Z ignoriranjem Rusije je ustvaril upravičen sum, da je pakt obrnjen celo proti nji, da se jo diplomatično še bolj izolira, in da bo v slučaju vojne fronta kapitalističnih držav proti nji toliko enotnejša. Besedniki ameriške vlade sicer pojasnujejo, da Rusije niso mogli povabiti ker njena vlada ni priznana, da pa se bo pozneje že kako dobila pot, po kateri bo povabljena od kake druge države, da naj pride blizu ter podpiše na zaznamovano mesto.

Pogodba ne določa nikake omejitve v oboroževanju. Je sicer nekaj prejšnjih dogovorov, posebno med Zedinjenimi državami, Anglijo in Japonsko, ki pa so le malo učinkoviti. V času, ko velesile ter druge dežele podpisujejo nov mirovni pakt, imajo pod orožjem pet milijonov pet sto tisoč mož, kar je več kakor pa pred svetovno vojno. Njihove vojne mornarice imajo 5,047,300 tonaže. Za vzdrževanje armad ter vojnih mornaric ter za oboroževanje potrošijo tri in pol milijarde dolarjev na leto (\$3,500,000,000), in sicer \$2,400,000,000 za vzdrževanje armad in \$1,100,000,000 za vojne mornarice. To so številke, kakor jih je objavila v posebni knjigi Liga narodov.

Izdatki za armade in vojne mornarice po svetu so večji, kot pa vsi skupni izdatki Zedinjenih držav v vse namene. In izdatki te dežele so ogromni. Tri in pol milijarde na leto potroši svet za militarizem, in to vzlic Versailleski ter drugim mirovnim pogodbam, ki so bile sklenjene po vojni, vzlic Locarnskemu paktu, vzlic drugim prijateljskim dogovorom in zvezam! In je treba vzeti v obzir še to, da Nemčija

po vojni ni več militaristična država, da ima le majhno stalno armado in neznatno vojno mornarico; Avstro-Ogrske, ki je bila pred vojno ena vodilnih militarističnih sil, tudi ni več. Torej je jasno, da trošijo druge, in to vzlic "vojni za odpravo vojne", toliko več.

Na vsako osebo po svetu od otroka do starca pride na leto *dva dolarja vojnih stroškov*, ali povprečno \$10 na vsako družino. Šestina skupnih dohodkov vseh dežel gre za *militarizem!* Na vsakih 300 ljudi po svetu pride en vojak — v Evropi na okrog vsakih sto prebivalcev eden, v Zedinjenih državah, Avstraliji itd., pa je odstotek večji. Evropske dežele imajo stalno pod orožjem blizu *tri milijone mož*, kar znači, da ima kontinent *z eno četrtno svetovnega prebivalstva nad polovico od vse stalno mobilizirane armade po svetu*. Pred vojno so imele zavezniške države v Evropi 2.650.000 mož pod orožjem, danes jih imajo 2.154.000. Proti komu, ko pa so vendar porazili Nemčijo, Avstro-Ogrsko, Turčijo in Bolgarijo?

Tonaža vojnih mornaric vseh zavezniških držav razen dveh je bila vsled vojne zmanjšana in je še danes manjša kakor pred vojno. *Večjo* kakor med vojno pa imajo *Zedinjene države in Japonska*.

Delavska-socialistična internacionala je na svojem prošlem kongresu v Bruslju polagala največjo važnost boju proti militarizmu. Pakti, kakršne predlagajo razni Kelloggi, ga ne odpravijo, kajti dokler bodo vzroki za vojne in militarizem, bodo države tekmovala v oboroževanju in dogajale se bodo vojne. Treba je *iztrebiti vzroke*, in to je naloga, ki bi jo kapitalizem ne mogel izvršiti, tudi ako bi jo hotel. Vojna mu ni vselej v prilog in zadnja ga je ponekod zelo razrahljala. Ali vzroki so tukaj in vsled njih se oborožuje, da se bo "branil" v slučaju "napada" ali pa, da gre v boj za "čast" v slučaju "provokacij".

Militarizem ne bo odpravljen na mah. Ta je tukaj, je utrjen, in je najbolj izpopolnjena industrija. Tekmuje v tehniki, v kemiji in na vseh drugih poljih, kjer si more pridobiti novega znanja v moriji in rušenju.

Vojno plača ljudstvo — plača jo v krvi in blagu, s trpljenjem in gladom. Vojna mu vzame vse pravice in mu da edino dolžnost: *Služiti domovini*. V slučaju zmage, ali pa v slučaju poraza — mir ali vojna, mogotci in gospodarji ne gladujejo, ne padajo, ne gredo na fronto, ne krvave v pritriganju. Vse to je dano ljudstvu, kajti od njega se zahteva, da strada in umira za domovino. Taka je vojna, in taka je domovina in take so dolžnosti ljudstva do nje v kapitalistični družbi. Kadar se ljudstvo dvigne nad tem pojmovanjem dolžnosti do domovine, kadar dozori za sodelovanje med deželami, bo sposobno odpravljati vzroke, radi katerih imamo militarizem in vojne. Kajti, za socialistično družbo je treba socialistično zrelega

ljudstva. Tak proces dozorevanja je v teku, in pride čas, ko bodo vojne in vse kar je z njimi v zvezi v resnici stvar preteklosti.

Al Smith je govoril

Dne 22. avgusta so newyorškemu guvernerju Smithu v Albanyju slovesno naznanili, da ga je demokratska stranka nominirala za predsedniškega kandidata. In gospod kandidat je postal resen, se dvignil in govoril navzočim ljudem ter v mikrofoni, da ga zelo veseli, ker mu je mogočna, zgodovinska demokratska stranka izrekla tolikšno čast in zaupanje. Položil je predse podpisane pole papirja, svoj govor, ki ga je pripravljaval več tednov, in nato je govoril, oziroma bral, resno in dostojanstveno, demokratje pa so ploskali, kakor jim nalaga dolžnost. Po prostrani Uniji so bili stotisoči pri radiju in poslušali, kakor so kak teden prej poslušali "iznenadenega" Hooverja, kateremu so enako slovesno sporočili, da ga je nominirala republikanska stranka za bodočega predsednika najbogatejše in najmočnejše republike na svetu. Tak je namreč običaj vsaka štiri leta.

Governer Smith je svoj govor uredil zelo oprezno, kar ni igrača, kakor ga je preje Hoover. Kandidatje obeh teh strank morajo loviti glasove in jih love z obljubami. Objubijo vse in nič. Govora Smitha in Hooverja sta enim krasen, izrazit dokument, zgodovinsko politični spis ali kar že, kandidatje sami in tisti, ki so odgovorni za njihovo nominiranje pa prav dobro vedo, da je vse skupaj kup besed, par ducatov obljub, vse drugo je le ornament, dvoumnost, izbegavanje v morju lepo donečih stavkov.

Smith je za prijateljstvo med narodi, je za boljše odnošaje z južno-ameriškimi republikami in obsoja republikansko administracijo. Toda če bo izvoljen, bo politika njegove administracije za las podobna politiki sedanje administracije, kajti gospodarji nad obojimi so eni in isti.

Smith je zelo veliko naglašal prohibicijo. Platforma demokratske stranke, na kateri kandidira, je suhaška. Smith sam pa je za modificiranje Volsteadovega zakona. Priporoča kanadski sistem, kjer država kontrolira distribucijo alkoholnih pijač. Dokler pa ta postava ne bo spremenjena, je Smith obljubil, da jo bo uveljavljal v vsi njeni strogosti. Izrazil se je precej določno, ker računa na mokraške glasove po vzhodu; suhaške na jugu bo itak dobil. Hoover je manj določen in nastopa "suhaško". On želi dobiti suhaške glasove, ker "mokri" republikanci bodo vseeno glasovali zanj.

Vsa komedija je torej ponavljanje, in po volitvah bo ostalo kar se prohibicije tiče vse tako kot je sedaj. Predsednik sam je ne bi mogel odpraviti, pa če bi jo tudi hotel, kajti v

stvari odloča kongres in legislature, v kongresu pa imajo "mokrači" v obeh strankah manjšino. Razen tega je prohibicija zelo dobro "politično" sredstvo. O čem naj se bi demokrati in republikanski agitatorji sploh pričali, ako ne bi bilo prohibicije? Ekonomski program obeh strank je enak, le kandidatje si drug drugemu očitajo nepoštena dejanja, korupcijo, nesposobnost itd.

Smith je za pomoč farmerjem, Hoover ravno tako, nimata pa nikakega določnega načrta, kako jim bosta pomagala.

Je za olajšanja v naseljeniški postavi, in enako z milejšimi besedami tudi Hoover.

Je proti drastičnim carinskim spremembam, toda vendarle za colninsko reformo v smislu protekcije ameriške industrije — enako tudi Hoover.

Je za javne zgradbe (elektrarne itd.) v izrabljevanju vodnih sil, toda distribucija naj bo privatna. To je v skladu tudi s Hooverjevimi stališči in s propagando, za kakršno troši takozvani Power trust ogromne vsote v šolah, za podkupnine profesorjem, "veščakom" in za "ogläse" v časopisju.

Je proti sodnim prepovedim v bojih med delom in kapitalom, toda to je povedal na način, ki bo sicer vlekel med demokrati in republikani voditelji, v praksi pa se ne bo nič spremenilo tudi če bo izvoljen. Republikanska stranka v svoji platformi pravi, da se sodnih prepovedi v delavskih bojih ne sme izrabljati, in pri tem ostane. Sodne prepovedi proti unijam bodo prestale, kadar bo delavstvo izvolilo sodnike in poslance iz vrst svoje stranke, prej ne.

Se marsikaj drugega je obljubil Smith in o republikanski stranki se je zelo nepohvalno izražal. Republikanska je sedaj v sedlu in demokratje jo kritizirajo. Če bo Smith izvoljen, se čez štiri leta vloga spremeni. Razlike ne bo nobene.

Vsi važnejši listi so — takoj po konvencijah obeh strank v uredniških člankih potrdili, da je razlika med platformama republikanske in demokratične stranke edino v besedah, v bistvu je ni, in marsikak urednik je vzkliknil, da še nista bili nikdar tako slični kakor letos. Obe sta torej ena stranka, ki pa ima dve listi kandidatov. Če nisi zadovoljen z eno, ki je definirana za republikansko, pa glasuj za demokratično. Privatni interesi zmagajo v obeh slučajih. Obema plačajo kampanjske stroške. Milijonarji ter njihovi zastopniki vodijo agitacijo za eno kot za drugo listo. Če glasuješ za Hooverja, boš glasoval tako kakor je prav Wall Streetu. In če boš glasoval za Smitha, bo Wall Street ravno tako zadovoljen.

Naročite si knjige.

Proletarčeva knjigarna ima veliko zalogo raznih knjig. Naročite si jih! Cenik knjig je priobčen v tej številki.

IVAN MOLEK:

J. M. TRUNKOVI ARGUMENTI.

(Nadaljevanje.)

Jaz bi g. Trunka rad nekaj vprašal, dasi ne spada sem, ali malo muzanja — kakor on pravi — ne škodi. Ker je tako "dead sure", da živali nimajo in ne morejo imeti niti trohice takozvane pameti, kako je mogla po njegovi veri ena izmed najstupidnejših živali, kar jih poznamo, — kača, imeti toliko pameti, da se je lahko zmenila z Evo in jo zapeljala v "greh"? Odkod vse tiste človeške sposobnosti, ki jih naletimo pri raznih živalih v sv. pismu? Kako je mogel neki svetnik — če se ne motim, sv. Frančišek — pridigati celemu krdelu ptičev? Kako je mogel neki drugi svetnik pogovarjati se z jelenom? Svete pripovedke o "svetnikih" in "svetnicah" so polne takih incidentov. In končno: zakaj ima celo Krist, torej Bog sam, simbol jagnjeta, sv. duh pa simbol goloba, torej živali? Zakaj ni to ponižanje?

G. Trunk namiguje, da jaz "prav resno pričakujem, da bodo začele tudi živali misliti, razumno misliti". Nikjer nisem tega rekel niti zapisal. Kajti "razumno misliti" se pravi razumno govoriti, to lastnost je pa specializirala samo ena žival, ki se danes imenuje človek.

Moj dobri prijatelj piše dalje: "G. Molek je dobro fotografiral samega sebe, ko je zapisal: 'Človek je cula navad. Človek se je navadil govoriti in misliti' . . . Tudi papigati in za drugimi čivkati se je navadil . . ."

Korektno! Priznam, in če je g. Trunk pošten, naj prizna še on. Fotografiral sem samega sebe in druge s Trunkom vred! Fotografiral sem človeka! Kakor že rečeno: dokazov je toliko kolikor je ljudi na svetu. G. Trunk je bil ob rojstvu prazna cula — govoriti ni znal, misliti ni znal, nič ni znal, razen tega kar je prinesel seboj iz živalskega sveta: vriščanje, ki je natančno podobno opičjemu vriščanju — g. župnik morda ne ve tega, pa je res: male opice se prav tako derejo kakor človeški novorojenci — sesanje, eliminiranje in čustvo strahu pred padcem. Toda cula je bila tam — sposobnost za sprejemanje navad. Mehanizem je bil pripravljen, da sprejema stimule od zunaj in da na stimul reagira. Mehanizem živčevja je bil tam, da sprejema utiske in uglađi pota vsemu, kar pride od zunaj; mehanizem kemikalnih hormonov in enzymov, ki potekajo iz različnih žlez, je bil tam, da formulira temperament in drugo, kar spada v njegovo področje, pod pritisliki od zunaj.

To je tista cula, o kateri sem govoril. In cula-Trunk se je počasi polnila z navadami, z vsem, s čimer je danes nabasana. Od matere se je navadila govoriti. Ker je bila mati slučaj-

no Slovenka, je cula posrebala slovensko govornico; ako bi bila Kitajka, bi bil Trunk danes morda kak kitajski general. Ko je bila govornica v culi, se je iz priučenih besed in pomenov formuliralo mišljenje, seveda primitivno in naivno sprva, a ker je bila pila pri roki, je bilo papiganje vedno boljše. Končno je cula-Trunk šla v šole in se tam dodobra nabasala z materijalom, ki ga gospodje profesorji bogoslovja papigajo in čivkajo drug od drugega že celih 1500 let. Tako je prijatelj Trunk postal velika cula vsega onega, kar je pobral v šolah in iz knjig, in ta cula še danes kima za profesorji bogoslovja in skolastične filozofije ter za drugimi stariji culami, ki so kimali in papigale za drugimi, te pa spet za drugimi — vse do prvih očetov svete cerkve, ki pa so spet kimali za judovskimi in paganskimi culami in kimači, ti pa za prejšnjimi in prejšnjimi in prejšnjimi fakirji in čarodejci doli do zarje človeštva . . . Tako se iztresa cula v culo: tako gredo besede, nauki, tradicije, običaji — navada od človeka do človeka, od rodu do rodu. Vse človeške cule pa niso enake — in to je sreča za človeštvo. Kemični mehanizem mnogih cul ne sprejme vsega, ali če sprejme, kmalu vrže iz sebe in išče boljše, prilagodnejšega. Prijatelj Trunk sicer prisega, da je tisto, kar je v njegovi culi, pristna roba: samo zlato in biserji. Well, tako pravijo tudi oni, ki kimajo in papigajo za Buddho že 2000 let . . .

Vztrajam z znanstveniki behavioristične psihologije, kakršno zastopa dr. John B. Watson, da je misel le subvokalni samogovor. Ako ne znaš govoriti logično, ne znaš misliti logično. Govornica je prva in potem pride mišljenje. Miselni proces je torej le odmev jezika, čisto materialni in mehanistični proces, katerega se mora človek navaditi kakor vsakega drugega dela, drugače proces spi. Vsi takozvani "duševni" procesi se bolj in bolj razlagajo kot refleksije fizičnega mehanizma. Vse je stimulacija, vibracija in odmev.

Ko sem se navadil angleščine, sem začel misliti tudi v angleških besedah. Zelo enostavno, če znaš jezik. Naši otroci, ki le s težavo govorijo slovensko in najrajši drobe angleščino, mislijo samo v angleških terminih. Stimul je tak. Kako je slovenski misijonar pred petdesetimi leti zabijal katoliško vero v glave Indijancev, ki niso znali čitati in so imeli zelo primitivno govornico? Kazal jim je lepo barvane slike. Te so bile stimuli od zunaj in potem so indijanski "verniki" nosili dotične slike v glavah in mislili v slikah, ki so jih konfuzno spravljali v skladnost s svojimi primitivnimi pojmi.

Človek je cula navad! Od postaje nadulicne železnice, po kateri me pripelje vlak vsako jutro na delo in odpelje vsak večer domov, je petnajst minut hoda do uredništva. Ta pot me pelje čez tri ulične proge in šest ulic, po katerih drve avti sem in tja. Kaj delam? Moja stara

navada je, da se med hojo vedno zamislim, če sem sam, zamislim se tako, da nič ne slišim niti ne vidim kaj se godi okoli mene, razen če je kaj posebnega, ki me zdrami. Premišljuje o svojih problemih tudi, ko stopim čez ulico, medtem pa se glava mehanično obrne na to in ono stran in noga mehanično obstane, dokler ne poteče mimo avtomobil ali električni voz. Pravim: mehanično, instinktivno se to vrši, ne da bi pri tem pretrgal svojih misli. Navada! Kdo ni že užgal električne svetilke pri belem dnevu, ko je stopil v klet, v katero navadno hodi le zvečer, ko je že tema?

Človek je cula milijonov navad! In to je dobro! Glavno je, da so navade dobre in da jih zamenja z novimi, kadar se stare izžive pod vplivom novih razmer.

(Konec prihodnjč.)

Henry Ford, Hoover in prohibicija

Listi poročajo, da se je Henry Ford izrekel za Hooverja, ker je Hoover za prohibicijo. Dva vodilna magnata General Motors korporacije, ki je najjačja konkurenčna skupina Fordovim avtomobilom, pa sta se izrekla za Smitha, ker je za modificiranje Volsteadove postave. In tako jih imate, tri kapitaliste, vsi trije sovražniki unij in delavske politične organizacije, ki se kregajo radi — prohibicije. Ampak kreg je samo navidezen, kajti če Ford noče piti, mu ni treba, Raskob in Du Pont pa lahko kupita najboljšo pijačo, ki jo je mogoče dobiti na svetu, kajti zanju ni nobene prohibicije. Kapitalisti se potegujejo za Hooverja in za Smitha zato, ker sta njihova kandidata in bosta služila njihovim interesom. Razni bogati posamezniki prispevajo v kampanjske fonde obeh strank "za začetek" po \$20,000 in po \$50,000. Na vprašanje, kolikšna vsota sme biti najvišja, ki bi jo smel dati posameznik v kampanjski fond demokratske stranke, je John Raskob, predsednik Smithovega agitacijskega odbora, dejal, da ni nobene meje. Kolikor kdo hoče, naj da in bo sprejeto, glavno je le, da je denar "pošteno pridobljen". In tako lahko daste za Smithovo agitacijo dolar ali pa pol milijona. Oboje bo "hvalno sprejeto".

Humanizem dvajsetega stoletja

Kongresu v Havani je bila predložena predloga, ki predlaga, da se uporabi na smrt obsojene jetnike za eksperimente ter da se jih inficira z bacili raka. Na smrt obsojeni jetniki, ki se prostovoljno javijo za eksperimentiranje, naj bi bili po dvanajstih letih zdravniškega opazovanja — če bi ostali dotlej pri življenju, seveda — osvobojeni in oproščeni vsake kazni.

“Program 13. konvencije in 30-letnice J. S. K. J.”

Pod gornjim naslovom je elyški pripravljalni odbor izdal posebno knjižico s seznamom priredb, ki jih je imel v načrtu za časa 13. konvencije JSKJ., katera se je pričela 30. julija in končala 4. avgusta to leto.

Jugoslovanska katoliška jednota je po velikosti tretja največja slovenska podporna organizacija. V oddelku odraslih ima okrog 13.000 članov, v mladinskem približno 7.000. V čast tolikšni organizaciji bi bilo (kakor vsaki drugi, majhni ali veliki), da bi pazila, kdo sestavlja program priredb njene konvencije, in kako. To, kar je izdal elyški pripravljalni odbor, je atentat na slovenski jezik in tudi na pravila JSKJ., katera določajo, da je JSKJ. versko in politično popolnoma nepristranska. Naslovna stran knjižice, ki ima 16 strani, se glasi:

PROGRAM

13 Redne Konvencije in 30 Letnice J. S. K. J.

Vrseca se v Washington Auditorium v Ely, Minnesota

Nikjer ni pike, kjer bi bila potrebna, nikjer strešice. Ta hiba se vleče skoro po vseh “predalih”, v katerih je slovensko gradivo. Oglasi so skoro vsi angleški. Besedilo na drugi strani platnic v oglasu neke elyške banke se takole začenja:

Dobro Dosli Delegati in Delegatinje J.S.K.J.

Veseli Pripetlja j je da Tudi mi Letos se Veselimo 30-Letnega Obstanka.

Za Dosleden Rast se Imamo Zahvaliti Slovenski Obcini:

Katera Nam je Poverila Svojo Zaupnost.

Ali je taka packarija vredna, da je natisnjena v takolimenovanem “programu” konvencije? Na drugi notranji strani, v opisu priredb, vidimo:

V Soboto 28. Julija Otvori

“Harvey Gregory Perushech”

Jugoslovanski-Ameriski Umetnik

RAZSTAVO UMETNOSTI

Na četrti strani vidiš, da govori Joseph Agnich po tridesetih letih. Dolgo je molčal, šele ob priliki te konvencije se mu je jezik zopet odvezal. Tista točka se namreč glasi:

“Po tridesetih letih” govori, Joseph Agnich prvi predsednik J.S.K.J.

Preklicana vejica spremeni smisel in tisti, ki se je z njimi ukvarjal, se bi moral pač potruditi, da bi jih položil na pravo mesto. — Gremo na peto stran.

Pripravljalni odbor vabi delegacijo in članstvo, da se vdeleži sv. Maše ki se bo darovala v cerkvi sv. Antona v ponedeljek 30. julija, ob 8 uri zjutraj za članstvo, J.S.K.J.

Stavek je torej precej dobro “zložen”, ne pa vejice in pike. Na isti strani je tudi sledeče naznanilo:

V Ponedeljek 30. Julija

“PREDAVANJE”

UMETNOST predava

Harvey Gregory Perushech.

Na sedmi strani je naznanilo “Izlet z avtomobili okrog jezerov”. Končna stavka pod tem poglavjem se glasita:

“Zanimivo je poslušati stare slovenske naseljence, ko pripovedujejo o pokrajini ob času njih naselitve. Nekdanja osamela pokrajina je postal letovišče. Na ti-

soče turistov prihaja letno v kraje Superior National Forest v največji narodni park unije.”

“Pokrajina je POSTAL letovišče” bi tisti, ki so čitali korekture, pač lahko popravili. Kar se tiče trditve, da je Superior National Forest “največji narodni park unije”, je reklamna bombastika. Jezera v elyški okolici pa so v resnici krasna.

V nedeljo 5. avgusta se je vršila slavnost 30-letnice JSKJ. Program za to priliko je naravno izdelal pripravljalni odbor, in če je konvencija molčala, pomeni, da ga je potrdila. Naznanilo o slavnosti na 10. strani se začenja takole:

V NEDELJO 5 AVGUSTA PROSLAVA 30 LETNICE J.S.K.J.

Pripravljalni odbor vabi delegacijo in članstvo J.S.K.J. da se vdeleži sv. Maše, ki se bo darovala v cerkvi sv. Antona ob pol deveti uri zjutraj, v zahvalo in proslavo 30 letnice.

Upam, da ne bo nepotrebnih zamer, kajti pravijo, da je kritika včasih dobra. V tem slučaju je prav gotovo na mestu. Ako niti fajmošter ne zna slovensko, pa bi dali tisto stvar tiskati Pircu v Cleveland, ali pa kaki drugi slovenski tiskarni. Polomljen, “zmeštran” jezik napravi tudi iz drugače lične knjižice packarijo, in tega se bi moral vsak tak odbor varovati. — X.X.

Obletnica, ki ameriški justici ne dela časti

Ob obletnici justičnega umora Sacca in Vanzettija so bili priobčeni stoteri članki, vršili so se spominski shodi, in odkrit jima je bil spomenik, ki priča, da je ameriška razredna justica poslala na električni stol dve žrtvi, ker ni hotela priznati svoje krivde.

Sacco in Vanzetti nista šla na električni stol kot zločince. To so priznali tudi oni očividci, ki niso bili še nikoli pristaši njunih radikalnih idej. Umrla sta za zločin, ki jima ni bil nikoli dokazan — bila sta odgnana na električni stol, da zadostita trmi mogotcev, ki niso hoteli priznati svoje pristranosti ter krivice, ki so jo jima napravili.

Prva obletnica njune smrti je pokazala v delavskem svetu, da bosta živela, in da bosta kazala naprej in naprej krivico, ki se lahko dogodi človeku, kadar se docela zameri vladajočim. Imeni Sacco in Vanzetti ostaneta trajno v seznamu mučenikov, ki so umrli za načela in za prestopek, da so si upali biti v boju proti izkoriščevalcem, ki gospodarijo nad svetom.

Anglija posoja Kanadi brezposelno delavstvo

Angleška in kanadska vlada ter kanadske železniške družbe so se pogajale, da bi se poslalo 10.000 brezposelnih angleških delavcev v Kanado, kjer bi pomagali pri žetvi in spravljanju poljskih pridelkov. Po tem načrtu bi nosila glavne stroške angleška vlada; železniške družbe naj bi pomagale pri uposlenju delavcev ter dovolile znižane cene za povratek do pristanišč. Delavci naj bi odšli iz Anglije pred 18. avgustom. 75 odstotkov teh delavcev bo rekrutiranih iz vrst brezposelnih premožarjev. — V Kanadi se za ta načrt ne navdušujejo in kanadska vlada noče prevzeti zanj nobene odgovornosti.

“American Slovenes in Politics”

Tednik “Cleveland Journal”, ki ga izdaja Jugoslovanska tiskovna družba, je priobčil v številki z dne 16. avgusta pod gornjim naslovom angleški članek, v katerem pravi, da so ameriški Slovenci postali šele v prešlih desetih letih državljani v tolikem številu, da so se resno zainteresirali za politiko. Priznava, da so slovenski socialisti v Zed. državah delovali politično že pred mnogimi leti, “toda vsa njihova energija je bila vržena proč, kajti le malo Slovencev je imelo državljanске pravice tiste čase.” V Clevelandu, pravi članek, se je konservativni del Slovencev začel zanimati za politiko šele po vojni in prošnje za državljanstvo vlagajo v vedno večjem številu od tedaj dalje. L. 1924 so se slovenski volilci v Clevelandu razdelili v demokrate in neodvisne; slednji so sledili LaFollettu. Naslednje leto so se več ali manj zedinili, da izvolijo svojega mestnega odbornika, v čemur so uspeli. Od tedaj glasujejo večinoma za demokratsko in v mnogo manjšem številu za socialistično stranko, pravi članek.

Nadalje: “Dasi je v New Yorku okrog dva do tri tisoč Slovencev, nismo mogli še nobenkrat dognati za katero stranko glasujejo. Domnevamo, da so svoje glasove zvesto oddajali demokratskemu governerju, drugače pa izvolili republikanske uradnike. — V Pennsylvaniji so Slovenci raztrešeni po vsi državi v mnogih premogovniških kempah. Le malo izmed njih je državljanov, in kar jih je, mislimo, da ne glasujejo za republikansko ne za demokratsko stranko, pač pa za socialistično. — V starejših slovenskih naselbinah, kot sta napr. Calumet in Joliet, glasujejo Slovenci za konservativne stranke. To leto, če ne drugikrat, bodo skoro gotovo glasovali za demokratski tiket. — Na zapadu bo veliko Slovencev glasovalo za socialistični tiket. Ako tudi je tam mnogo pristašev socializma, izgleda, da nima ne Chicago in ne Milwaukee toliko slovenskih volilcev, da se bi v številu glasov kaj posebno poznalo. — Zanimivo je, da se Slovenci še niso organizirali v republikanski stranki. Četudi je ta stranka logično zbirališče za ljudstvo kot so Slovenci, so bili naši ljudje toliko pod vplivom zunanje politike Woodrowa Wilsona, da so začeli glasovati za demokrate in še sedaj glasujejo zanje.”

Četudi ne dvomimo, da je hotel biti pisec tu citiranega članka objektivni, je vendarle res, da zelo slabo pozna ameriške Slovence v politiki, in njegov članek je zgovorna priča za to trditev.

Začnimo od kraja. “Ameriški Slovenci so postali državljani v večjem številu šele v prešlih desetih letih.” Ponekod da, v nekaterih krajih, npr. v Kansasu, v Minnesoti, v Pueblu, Pennsylvaniji, Chicagu, Calumetu itd. pa so šteli med seboj mnogo državljanov že prej. Slovenski politični shodi, na katerih so govorili republikanci ali demokrate, so se vršili že v letih 1906-10, in to po zapadu v krajih, kakor sta Pueblo ter Leadville, Colo., in po osrednjem zapadu povsod, kjer so tedanji političarji rabili slovenske glasove. Tudi v Clevelandu njihova agitacija ni bila neznana. V Pueblu, Calumetu, Jolietu in marsikje drugje je bilo pred dobrimi dvajsetimi leti igrača dobiti državljanstvo; marsikdo ga je dobil takorekoč proti svoji volji, “papir” mu je bil “usiljen”; v enih državah pa so imeli tudi deklarantje (s prvim papirjem) volilno pravico.

V Minnesoti so začeli Slovenci kandidirati v razne urade že pred približno dvajsetimi leti in pred 15. leti so bili že zastopani v odborih raznih mest po železnem okrožju. V Wyomingu je bil v tistih časih izvoljen Slovenec v legislaturo. V premogovnem okrožju Kansasa so bili Slovenci odločujoč element; glasovali so večinoma za socialistično stranko; tudi par Slovencev je prišlo v javne urade. V Aurori, Minn., so slovenski socialisti skupno s finskimi dobili upravo občine v svoje roke, dasi jo niso dolgo obdržali. Niso še bili kos nalogi.

Nesmislina je trditev, da je bila energija slovenskih socialistov, ki so jo potrošili v političnem življenju te dežele, vržena proč, kajti ako je bilo kako delo med nami res na mestu in je koristilo narodu, so mu prav gotovo koristili s svojim delovanjem slovenski socialisti. Tudi v Clevelandu so bili slovenski socialisti pionirji v vzbujanju želje po ameriškem državljanstvu, in bili so oni, ki so dali volilnim bojem v naselbini zanos, *dignity*, medtem ko jim dajejo “narodni palitišni” pečat kupčije za glasove. JSZ. je s pomočjo svojih klubov in listov vsa leta apelirala na naše naseljence, da naj se pobrigajo za državljanске pravice, in zato so v krajih kakor so premogovniške kempe v Kansasu in Pennsylvaniji skoro vsi državljani, dasi trdi članek nasprotno. Odstotek državljanov v pennsylvanskih kempah je mnogo večji kot pa npr. med Slovenci v industrijskih mestih, dasi je imel premogar več težko dobiti drugi papir, in to radi tega, ker se je moral seliti iz kempe v kempo za delom.

Tudi mi ne vemo, kako glasujejo newyorški Slovenci, vemo pa, da med njimi še ni bilo nikoli kakega posebnega zanimanja za politiko, bila taka ali taka, in da je naselbina živela mentalno v starem kraju in je tam večinoma še sedaj. Vzrok tej zanemarjenosti so bili ameriški slovenski listi, z izjemo socialističnih, ker so prinašali le iz starokrajskih listov izrezane novice, povesti in članke; niso jim rekli: Postanite državljani, ampak rekli so jim: Če se vrnete, kupite tiket od nas. Če dobite koga sem, naročite tiket od nas. Torej šifkartaški business. Toda v volilnih kampanjah taki listi vseeno niso bili indiferentni. Bil je Slovenec, urednik slovenskega lista, ki je prvi čestital Taftu na zmagi — dan pred volitvami, in v nagrado je dobil službo na “otoku solza”, ki pa je bila veliko boljša kot prejšnja. Dotični urednik si je pozicijo ohranil in list, ki ga je preje urejeval, je še mnogo let potem zatrjeval, da je slovensko glasilo republikanske stranke, ne sicer glasilo v smislu glasila kake podporne organizacije, toda se je označeval za “Republican newspaper”. S politiko so torej med nami tržili že dolgo let nazaj in tržijo danes — ne več toliko listi kot pa domači pridelek *precinct* “palitišnov”.

V Jolietu in Calumetu res glasujejo za konservativce — v tem je članek v pravem. Glasujejo ker morajo in ker ne znajo drugače. Tam je “politika” v zakupu kompanije, kjer trustjani narekujejo tudi našim ljudem, kako naj volijo. Na veliko škodo Slovencev v Jolietu, Calumetu in New Yorku, ni bil “Proletarec” v teh treh krajih še nikoli razširjen. Ne le, da ni bil razširjen, ampak je imel komaj po par naročnikov, včas pet, dostikrat nobenega. Kot pred leti, so tudi danes kempe in mesteca, kjer si marsikak naš rojak ne upa biti naročnik Proletarca. Pišejo: Poštarji nas tožijo kompaniji, če dobivamo kaj radikalnega, pa nam zagroze, da naj bomo “pametni”, ali pa bomo ob delo. Prošlo pomlad so bili v nekem mestu v Illinoisu, nad katerim gospodari jeklarski trust, pozvani

v urad superintendenta nekateri slovenski socialisti, katerim je napravil dolgo pridigo ter vsakemu posamezno zagrozil: Pustite socializem, ali pa odpustimo mi vas. Tožili so jih "pristaši" domače republikanske stranke, seveda naši "rojaki". Politike je mnogo v naselbinah in noben slovenski list, nobena slovenska organizacija nima vanjo toliko vpogleda kakor JSZ. ter njeno glasilo, ki ima za seboj nad 25 let zgodovine ter organiziranega političnega delovanja.

Po mnenju člankarja slovenski volilci v čikaškem in milwauškem mestu ne pridejo v poštev. Jih je premalo, ali kar je že mislil. Če bi v Chicagu glasovali vsi, ali vsaj večina socialistično, bi prišli v poštev. V So, Chicagu, kjer imajo svojo faro (So, Chicago je eden izmed okrajev čikaškega mesta), glasujejo večinoma tako kakor jim narekujejo političarji republikanske ali pa demokratske stranke. Zanimanje za državljanstvo je bilo med njimi do konca vojne majhno, in le naprednejši naseljenci so se potrudili zanj. Okrog slovenske fare v Chicagu na zapadni strani dominirajo slovenski republikanci, a tudi demokratje imajo v nji svoje agente. V nagrado za slovenske glasove ima nekaj rojakov "politične" službe, ne sicer kaj posebnega, a "delati ni treba trdo". Tudi je kak ducat tu rojenih Slovencev vposljenih v mestnih uradih kot klerki. Kar je v Chicagu rojakov socialističnega prepričanja, so raztrešeni po vsem mestu in zato lokalno po okrajih ne pridejo v poštev kot slovenski volilci. Toda ker glasujejo kot delavci, so njihovi glasovi vendarle važni.

V mestu Milwaukee bi naša struja (socialistična) lahko dosegla več, če ne bi bilo toliko "interesov", in pa, če bi imela že pred nekaj leti res sposobne može, večše nastopati v angleščini, toda kar ni še dosegla, bo dosegla, samo ako hoče. Eden njenih članov kandidira sedaj v wisconsinsko zakonodajo in ima za izvolitev dobre izgleda.

Neumevna nam je trditev člankarja, da je republikanska stranka logična stranka za ameriške Slovence. Čemu? Sicer pa so razdeljeni, čeprav ne v Clevelandu. V nekaterih krajih so republikanci, drugod demokratje. Ali bolje: volijo, kakor jim nalagajo oni ki mešetarijo za njihove glasove. Razlike med tema dvema strankama itak ni, ne v Clevelandu, ne v Chicagu, ne v New Yorku.

Politično življenje med ameriškimi Slovenci je postajalo že bujno, obetali so se nam veliki uspehi — a prišla je vojna, z njo furija dolarskega patriotizma, progon je sledil progonu (iz urada JSZ. so pri enem vpadu odnesli velik del arhiva, ki ga ni dobila nikoli nazaj), po vojni pa so pomagali pri razdiralnem delu še agentje provokatorji pod komunistično masko, in delo po naselbinah, kar se politične organizacije tiče, ki ga je vršila JSZ. okrog četrto stoletja, je bilo do maha uničeno. Ista usoda je doletela delo, ki ga je vršila socialistična stranka kot celota. To je vzrok, da je v krajih, kjer je bilo naše ljudstvo politično najaktivnejše, nastalo mrtvilo, in da so se na pogoriščih pojavili rojaki političarji iz demokratske ter republikanske šole in izrabili nove razmere v kupčevanju za glasove svojih rojakov.

Čemu so glave delavcev?

Delavcu je dovoljeno, da ima glavo in v nji razum, ako ga porabi v prid profita lačnih gospodarjev. Če pa ga hoče rabiti sebi v prid, in se organizira ter stavka, tedaj služijo njihove glave za nakovala, po katerih tolčejo policijski količki.

KDO SE BO ZADNJI SMEJAL?

YUKON, PA. — Na svetu so razni ljudje raznih tipov — zavrtni, prevratneži, razumni in ignorantje, hlapci in gospodarji, pismeni in analfabeti, poleg teh pa je še nekdo v tem kraju, ki ve, da ni nič in da nima imena, zato mi je poslal pismo brez podpisa, kakor se spodobi za junaka, ki je pozabil, oziroma je pozabila, da so ji dali pri rojstvu ime.

To pišem, da vidite, kako pridejo včasih agitatorji v neprilike z bedaki, katerim žele sneti mreno z oči, pa si jo še bolj tlačijo nanje. Stvar je že stara — to je, neki dvojici sem se zameril že precej časa tega, ko sem jo vprašal, da se naj naroči na list, pa je rekel on, da čim manj bere, boljše je zanj. Okrog prvega maja, sem razpečeval prvomajsko številko Proletarca. Obiskal sem tiste, za katere vem, da čitajo; dogodilo se ni pri tem nič posebnega. Dne 21. junija sem pa dobil pismo, ki ga je pisala "mati božja". S tem ne mislim ono, ki je v nebesih, kajti če bi njo mislil, bi jo zapisal z veliko začetnico. Njen soprog je analfabet. Ko je prišel v zakonski jarem, je rekel, da je dobil izvoljenko, lepo kakor sama Mati Božja. Jezna sta name zelo, upam pa, da se bosta že kako spokorila, da ne bosta imela težkoč pri svetemu Petru, kadar potrkata na nebeška vrata. Upam tudi, da jima še dolgo ne bo treba navzgor, ker je človek tako srečen in zadovoljen, ako nič ne čita. Torej dogodilo se je, da je vzela pero v svojo desno roko in posledica je pismo, iz katerega citiram nekatere stavke, kajti eni niso "za v tisk". Evo:

"Dragi socialist. Prvega maja si ga pa kar v kufru nosu socijalista, jel. Kakšen smeh si naredu . . . (sledí stavek, ki ne more v tisk). . . le korajža, udar ga, hudiča, ne boš nič zaprta, bomo vsi za priče zate. Zakaj so te iz Vestnotna spodili, da si jemu prav velike prste . . ."

Poskušam dobiti stavke za v tisk, a pismo se slabo veže, ker ga je pisala slaba roka z zlobnim namenom. Besed, kakor svinja, gobec itd., je v pismu kak ducat. Taka pisma so po poštnem zakonu prepovedana, in ker vem, od kod prihaja, bi lahko napravil "mamki božji" in njenemu staremu malo pokore, pa ni vredno, da bi Amerikancem razlagali, kako so nekateri naši rojaki nizkotni.

Oseba, ki je pismo napisala, je doma v Žirih nad Škofjo Loko. Tam pravijo "jel", pa tudi drugače je izdaja dialekt, ki je v pismu. Namiguje na West Newton. Kajne, če bi bilo kaj narobe, saj bi se drugi in drugače oglasili! Pravi, da sem tam imel "speak-easy", in pa "dolge prste". Slabi ljudje druge po sebi sodijo. V Slovenskem domu sem prodajal pivo od marca 1915 do novembra 1923. To delajo v vseh domovih. Hišni (upravni) odbor je vsak mesec pregledal stvari in s svojo revizijo je potrdil moje poštene delo. Pravi v svojem blatnem izbruhu, da perem ljudi "brez žajfe". Žal, da bi tisto osebo ne opral z najboljšim milom, ker je "Izpod blata". Moral bi jo prati tudi znotraj, kajti vsebina pisma dokazuje, da je polna slabih lastnosti.

V potrdilo, da sem v pravem, prilagam uredniku originalno pismo, ki ni za v tisk — je pregrdo — čeprav ga je pisala "m.b." No, smeja se! Mi je žal, da sem porabil kaj prostora za to stvar, ampak je potrebno, da se kdo drugi zadnji smeje, ne kak analfabet ter njegova "m. b." — *Joseph Robich.*

"Proletarec" je list, ki zasluži da ga pazno čitate. Korist od tega imajo čitatelji. Preberite vsako številko "Proletarca".

GLASOVI IZ NAŠEGA GIBANJA.

DOPISI.

MILWAUKEE V SOCIALISTIČNI KAMPANJI

MILWAUKEE, WIS. — Socialistična stranka v Wisconsinu ima popolno listo kandidatov v vse državne urade, v urade milwauškega okraja, in v mnogih okrajih v kongres in v senat ter v Assembly. Za distriktnega pravnika kandidira Edwin Knappe, za okrajnega klerka H. O. Kent, za šerifa Al. Benson, za okrajnega blagajnika Wil. Hamman, in za koronerja Otto F. Eick. Poleg teh ima stranka kandidate v vse druge urade za milwauški okraj. Za državne senatorje kandidirajo v 4. distriktu Marie K. Whitnall, v 6. Thomas M. Duncan in v 8. Robert Buech.

Za assemblymana (poslanca) kandidira v petem okraju na socialistični listi Joseph Radel, razen v tem pa ima stranka kandidate tudi v drugih okrajih. Za governerja kandidira na naši listi Otto Hauser, za podgovernerja S. S. Walkup, za državnega blagajnika Ed. D. Deuss, za državnega tajnika Leo Krzycki, in za državnega pravnika Geo. Mensing. In seveda, naš predsedniški kandidat je Norman Thomas, podpredsedniški pa James H. Maurer.

V nedeljo 19. avgusta je imela soc. stranka milwauškega okraja piknik v Pleasant Valley parku, ki se ga je udeležilo okrog petnajst tisoč ljudi. Glavni govornik je bil Norman Thomas, govoril pa je tudi O. R. Hauser, naš kandidat za governerja, in drugi. Leo Krzycki je predsedoval. Tega piknika se je udeležilo tudi precej slovenskih sodrugov in somišljenikov, med njimi tudi nekaj iz Chicaga. Takih socialističnih prirediteljev je človek resnično vesel, in želeli je le, da bi jih imela vsa večja mesta, pa bi bila socialistična stranka kmalu "druga", ne samo "tretja", in potem "prva" stranka.

Prošlo nedeljo je imela piknik na Kozmutovem vrtu milwauška-westalliška federacija društev SNPJ. (pet društev). Poset je bil jako dober. Poleg plesne in proste zabave smo imeli tudi nekoliko drugega sporeda, kot muziko, govore in petje. Pela je mladina, pa ne odrasčena, ampak otroci; vodil jih je V. Kodre. Albert Hrast, ki je predsedoval, je predstavil kot prvega govornika Joško Radelna ml., ki je izvajal, koliko lahko dosežemo, ako hočemo delati složno in organizirano. Povedal je, da kandidira za poslanca v wisconsinsko nižjo zbornico na socialistični listi. "Ne prihajam pred vas z obljubami," je rekel Radel, "izjavim le, da bom delal v smislu načel in programa stranke katera me je nominirala in ob enem bom posvečal posebno pažnjo težnjam in interesom našega jugoslovenskega delavstva, ako me pošljete v zbornico." Ape-liral je na rojake volilce, da naj glasujejo za celotno socialistično listo, kajti s tem glasujejo za svojo stranko in svoje koristi. Govoril je angleško. Naš mladi kandidat je predsednik mladinskega angleško poslujočega društva "Badgers" št. 584 SNPJ., katero ga je, samoobsebi umevno, pristržno indorsiralo ter mu pomaga v agitaciji. Drugi je bil predstavljen Frank Zaitz, predsednik nadzornega odbora SNPJ., ki je dejal, da ima naša nasebina pogoje, da se uveljavi, ako se organizira čimboljše v tak namen. Organizacija je moč. Federacija društev lahko stori več in reprezentira več,

kakor pa posamezno društvo, je izvajal govornik. Posameznik je posameznik, več posameznikov, ki se združijo v gotov namen, pa predstavlja že društvo, predstavlja osnutek organizacije. Nad pikniškim prostorom je krožil aeroplan ter oglašal republikanskega governerskega kandidata Zimermana. V mestu so na delu demokratje, ter obljubujejo v slučaju Smithove zmage "povratek piva". Zaitz je v svojem govoru dobro karakteriziral prohibicijo, čemu jo imamo in komu služi taka kot je. V sedanji kampanji, in vsak drug dan, je zate vprašanje kruh, streha — tvoj problem je boj za obstanek, ne pa "glass of beer". Naj bo izvoljen Smith ali Hoover, prohibicije ne bo odpravil ne eden niti drugi, niti je ne bo uveljavil drugače kakor je danes "uveljavljena", je dejal. Glede mladine je rekel, da je prvič potrebno, da jo pridobimo v SNPJ., in drugič, da bo Jednoto vodila po poti načel, na katerih je bila zgrajena in se je razvijala.

Po programu so se začele licitacije. Nekdo je imel na dražbi v korist federacije kakih deset čevljev dolgo "štruco" kruha, zatem je prišla na vrsto šunka. Pri enem omizju so doneli glasovi "Naprejevcev", tam v travi je sedela skupina in v njenem krožku se je razlegal Dolinarjev smeh, okrog miz so se sukale "kelnarice", mladi in manj mladi (ženske in moški) so prodajali razne srečke in vsi smo bili židane volje. Nekdo se je šalil, da v Chicagu naši rojaki niso veseli drugače kakor če jim dela družbo kalifornijčan. Tukaj se zadovoljujemo z newyorčanom, ki pa ni bil tako dobre volje kakor pozimi in proti pomladi, kajti držal se je nekam kislo. — O. O.

PREDAVANJA V KLUBU ŠT. 1. — JOHN OLIP O STAREM KRAJU IN NAŠIH AMERIKANCIH.

CHICAGO, ILL. — Kot vsako leto, bomo imeli tudi v prihodnji sezoni serijo predavanj pod avspicijo kluba št. 1. Po seji kluba v petek 24. avgusta je predaval o svojih vtisih, ki jih je dobil to poletje na potovanju po Jugoslaviji, John Olip. Velik del govora je posvetil našim rojakom, ki prihajajo na obisk v domovino. Veliko izmed njih se ne potru-di, da bi vpoštevali dejstvo, kako zelo se povsod pazi na tujca: kako je oblečen, kako se obnaša v govoru, pri jedi in kjerkoli. V pogovorih ga motre in ga skušajo, kolikšna je njegova inteligenca. Poleg drugih prihaja v stari kraj tudi dosti takih rojakov, ki ne upoštevajo, da sam dolar ne zadostuje če hočeš biti spoštovan, ampak je potrebno, da ima človek manire, ki se jih vsakdo z lah-koto priuči, ako le hoče. In je dobro, če ima tudi nekoliko obzorja, da ne pokaže v vsakem razgovoru svo-jo nevednost.

Po predavanju mu je bilo stavljenih več vprašanj, na katere je odgovarjal, potem pa je pokazal zbirko reprodukcij slik iz pariškega Louvre, ki je svetovno slovit muzej slik in soh, katere predstavljajo v umetnosti neprecenljiva bogastva. Veliko naših rojakov ima navado, da gre do kar naravnost v Ljubljano in od tam v svojo rojstno vas. Ker druge zabave ni, jo iščejo v pijači, za katero "dajejo, da so ljudje veseli". Pri tem se dolgočasijo in nimajo od potovanja nikakega posebnega užitka. Če pa se bi ustavili medpotoma tu in tam v Evropi, doma pa obiskali razne jugoslovenske

kraje, kajti veliko je krasnih, bi imeli od potovanja res užitek, je izvajal predavatelj.

V petek 28. septembra bo predaval s. F. A. Vider o sedanjih razmerah na Elyju, Minn., in na železnem okrožju sploh, ter o vtisih, ki jih je dobil med delegati ter drugimi, ki so prišli na Ely za časa konvencije JSKJ. Povabljen bo tudi H. G. Perušek, da predava, v koliko se naše ljudstvo zanima za umetnost (v tem slučaju slike), kajti imel je dosedaj pet razstav med nami in to v naselbinah Chicago, Cleveland, Milwaukee Ely in Chisholm, ter ima vsled tega izkušnje. — P. O.

PREMOGARJI IN ODSTOP UNIJE OD JACKSONVILLSKE POGODBE.

SPRINGFIELD, ILL. — Premogari so z ozirom na znižavanje plač in na odstop unije od enotne mezdne lestvice kot jo predstavlja Jacksonvillska pogodba različnih mnenj. Nekateri unijski lokali poddistrikta št. 4 so sprejeli na svojih sejah protestne resolucije proti znižanju plač, katere so razposlali drugim lokalom, listom itd. — Dne 12. avgusta se je tu vršil protestni shod, ki ga je sklicala neka lokalna unija. Udeležba je bila, kot običajno na takih shodih pri nas, okrog 500 oseb. Predsednik je ob otvoritvi shoda pojasnil, da je sklican v namenu, da rudarji protestirajo proti znižanju plač, in je pri tem povedal par pikrih na račun vodstva U. M. W. of A. Govorniki, ki so mu sledili, so istotako kritizirali vodstvo, ker je pristalo v znižanje. Izmed vseh se je razlikoval od ostalih govornikov samo tretji, ki je izvajal, da je premogovniška industrija v krizi, ki pa ne more biti odpravljena tako enostavno kakor si nekateri predstavljajo in žele. Stroji, ki se jih uvaja v rove, povzročajo lahko brezposelnost na enem mestu, in tudi v splošnem, toda preprečiti instaliranje strojev ni mogoče. Industrija se modernizira, in zato ne more v enem kraju obratovati primitivno, če obratuje v drugem po najnovejših tehničnih metodah. Stroji so tukaj in jih bo vedno več. Bilo bi napačno, da se bi delavstvo borilo proti njim, kajti da se ubrani brezposelnosti ter si izboljša položaj, si mora izvojevati reforme v ekonomskem sistemu, da bodo stroji delali zanje, ne pa samo za interese profita lačnih družb. Rekel je, da bo to nalogo izvršila organizacija, ki se zanjo pripravljala, toda njenega imena ni navedel. Nato je bilo prečitanih več protestnih resolucij proti znižanju plač, ki so bile sprejete.

Ko je predsednik shoda vprašal, ako želi še kdo besedo, se ni oglasil nihče, čez nekaj trenutkov pa se pojavi nekdo, da bo govoril, ne da bi ga predsednik predstavil z imenom. So to pač "zvijače", toda ker je eden navzočih zahteval, da naj pove kdo je in od kod prihaja, so ga morali predstaviti ter naznanili, da imamo pred seboj A. Minericha, ki prihaja iz Pennsylvanije. Jedro njegovega govora je bila kritika napram uradnikom U. M. W. of A. — Minerich namreč propagira ustanovitev nove unije, dasi tega na tem shodu ni povedal. To je bilo menda tudi vzrok skrivanja njegovega imena pred rudarji. Kar je njegovih pristaveš, so ga poznali, drugim je nameraval govoriti, da jih s kritiziranjem sedanjega vodstva UMWA zbega. Lewis in njegovi pomočniki po vsej pravici zaslužijo kritiko. In kdor kritizira s poštenimi motivi, mu ni treba skrivati imena. Podpisani sem bil že na mnogih shodih v Ameriki in v starem kraju, na delavskih in protidelavskih, toda nikjer še nisem opazil, da bi govornik ne bil naznanjen predno je začel govoriti.

Nova unija, katere ustanovitev priporočajo nekateri, ni na mestu, kajti obstoječa U. M. W. of A. je

dobra in v zgodovini bojev ameriških premogarjev je igrala vodilno in odlično vlogo. Bo jo tudi v bodoče, toda jo je treba reorganizirati, prepojititi jo je treba z idealizmom ter ji dati novo vodstvo, namreč vodstvo, ki bo sposobno spraviti unijo na trdna pota in rešiti premogarje sedanjih mizernih razmer. Pred vsem je potrebno, da se zaneše med članstvo te in tudi drugih unij napredni duh, ki jih bo dovedel do spoznanja, da je poleg strokovne potrebna tudi razredna politična organizacija delavstva, in med temi ima prednost socialistična stranka. Iz tega razloga je potrebno, da izvolijo premogari odbornike, ki so prepojeni s socialistično ideologijo, namesto da bi še kedaj poverili vodstvo republikancem in demokratom. Dokler bodo voditelji unij šli ob času volitev vsaki svojo pot in bodo priporočali vsaki svojo skupino kandidatov, bila demokratska ali republikanska, nima delavstvo od njih pričakovati nikakih koristi, kajti taki voditelji ne delajo zanje, pač pa za svoje osebne interese ter za interese kapitalističnih strank.

Kedaj se razmere spremene v prilog delavcev, je odvisno od njih samih. Dokler bodo brezbrizni ter zametavali izobrazbo, bodo ostali mezdni sužnji. Če nočejo se morajo učiti, in do izobrazbe jim pripomorejo dobre knjige in listi ter socialistična organizacija. Ako nočete, da sedanje razmere ostanejo, če ste za izboljšanje svojega stanja, se pridružite socialistični stranki, ki se bojuje otvoren in z vsemi svojimi močmi proti kapitalizmu. Čimveč bo imela moči, toliko večji bodo uspehi in toliko prej pride zmaga.

John Goršek.

PERUŠKOVE SLIKE SO BILE RAZSTAVLJENE V CHISHOLMU.

Iz Chisholma, Minnesota, smo dobili 23. avgusta sporočilo, da bodo dobili razstavo Peruškovih slik dne 25.—26. avgusta. Dne 26. avgusta se je namreč vršila na Chisholmu konvencija Ameriške jugoslovanske zveze, katere delokrog je železno okrožje severne Minnesote, in ob tej priliki so se dogovorili, da prenesejo Peruškovo zbirko slik, ki so bile za časa konvencije JSKJ. razstavljene na Elyju, v Chisholm. Več o razstavi ter chisholmskem shodu A. J. Z. prihodnjic.

IZ COLLINWOODA, OHIO.

Dasi imamo volitve že skoro pred durmi, se naši ljudje in tudi drugi, vključivši Amerikance, prav malo zanimajo, kdo jim bo vladal prihodnja štiri leta.

Eni pravijo, da bi le bil Smith, pa bo dobro, ker je moker. Ne brigajo se, če bodo delali, če bodo pošteno plačani, če bodo sodniki še naprej izdajali indžunkšne napram njim ako bodo na stavki, ker se jim ukvarjanje s takimi mislimi ne zdi potrebno. Bolj pa jih zanimajo avtomobili, grozdje, kako se bo pilo, kaj in kedaj. Ker nas bodo boski gonili kakor poprej in bodo vse obljube raznih Smithov in Hooverjev pozabljene, se bomo pa jezili na vse pretege, toda pomoči ne bo. Delavstvo bi moralo graditi svojo moč sedaj, iti bi moralo v SOCIALISTIČNO stranko ter se učiti s pomočjo socialistične literature, razprav, predavanj itd. Podpirati bi morali gmotno in moralno socialistično kampanjo, prirejati shode, deliti našo kampanjsko literaturo itd., toda tega mi ne delamo, kajti na klubovo sejo prideta le dva. Delamo povsod drugje, samo tam ne, kjer bi morali. Pa pravijo, da se bodo delavci spametovali. Kdaj pa? — Poročevalec.

PITTSBURŠKI KLUB J. S. Z. NAPREDUJE.

PITTSBURGH, PA. — Dne 19. avgusta je imel klub št. 131 JSZ. seja, na kateri je dobil pet novih članov, ki so obljubili pomagati pri delu za jačanje našega kluba ter socialističnih aktivnosti. Čestitam našim novim sodrugom, in upam, da bodo storili za klub kolikor največ mogoče. Potrudil se bom pridobiti nazaj v klub tudi tiste bivše člane, ki so bili nekoč v njemu aktivni. Če hočemo vsi, pa bomo imeli v Pittsburghu kmalu socialistični klub, ki se bo po številu članov in v aktivnostih lahko kosal z drugimi močnimi klubi v JSZ.

Prihodnja klubova seja bo prvo nedeljo v septembru ob 2. popoldne v Slovenskem domu. Udeležite se je polnoštevilno, in privedite somišljenike, da se nam pridružijo. — Anton Chater, tajnik.

ALI GLASUJETE? KAKO IN ČEMU?

DETROIT, MICH. — Vsi vemo, da je bila v povojnih letih soc. stranka zelo šibka, toda to ni pomenilo njenega konca, kajti obeta se ji lepa bodočnost. Da jo napravimo boljše in močno, moramo razumno rabiti volilno pravico. V raznih državah so se vršile primarne volitve, v nekaterih se bodo vršile te dni. Važno je, da greste na volišče ter pri primarnih volitvah zahtevate socialistično glasovnico povsod in vselej, kadar ima naša stranka svojo listo kandidatov. Torej vedno in vselej samo za socialistično listo! K vragu z drugimi! Kandidatje, ki niso naši, nas opajajo s koši obljub, po izvolitvi pa delajo kar se jim zljubi. Obljube ljudstvu jim grede takoj iz spomina, in vrne se jim šele ko pride čas naslednjih volitev.

Uverjen sem, da če bi vsak delavec izvršil svojo dolžnost kot delavec že pri primarnih volitvah, bi doživeli v politiki te dežele dalekosežne izpremembe. Pravijo, če glasuješ za Thomasa, vržeš svoj glas proč. To je *old bunk*, ki ga ponavljajo oni, ki se boje, da se bi delavci ne izpametovali ter nehali metati proč svoje glasove, katere tlačijo korupcionistom. Boljše je glasovati za kandidata, ki ga hočete, četudi ni izvoljen, namesto za onega, ki ga nočete in je izvoljen. Edini, ki ne vržejo proč svojih glasov, so socialisti in demokrati ter republikanski "job-holderji", kontraktorji in drugi ljudje, ki pričakujejo nagrad, služb, protekcije ter podobnih "koncesij" od zmagovitih mašin.

Vsaka država ima svojo posebno volilno postavo. V nekaterih je stranka opozicije potom zakonov skoro onemogočena; v enih zahtevajo, da se mora za stranko, ki šele hoče dobiti mesto na glasovnico, preje registrirati tisoče volilcev. Socialistična stranka bo na glasovnici v večini držav, v enih ker ima pravico do svoje rubrike, v drugih pa si je pomagala s peticijami. In čim več glasov dobi pri primarnih volitvah, toliko bolj je vpoštevana za končne volitve. Če v vaši državi še niste imeli primarnih volitev, pojdite na volilni dan na volišče ter zahtevajte socialistični *ballot*. Ako so primarne volitve že minule, agitirajte, da bo dobila čim več glasov dne 6. novembra. Če bomo storili vsi sodrugi svojo dolžnost, bomo lahko rekli svetu: Watch the Socialist Party grow."

Zaupanje imam, da bodo te volitve prinesle v socialistično stranko velike izpremembe in sicer spremembe na bolje. Če bi imela naša stranka za seboj ljudi kot so Owen Young od General Electric, Mr. Raskob in Mr. Du Pont, ki bi dali milijone dolarjev v njen kampanjski fond, pa bi bil vsak delavec poučen o Thomasu in programu, ki ga zastopa; socialistična stranka bi prišla na vrhunce v volilnem boju. Toda za

našo stranko je bolje, da jo taki ljudje ne podpirajo. Zato pa, volilci, ležeče je na vas, da izvršite svojo dolžnost kot delavci, kajti nihče drugi je ne bo za vas. Nastopimo združeni, kajti v solidarnosti je moč.

Herman Rugel.

MINNESOTSKI SLOVENCI IN LETOŠNJA VOLILNA KAMPANJA.

Z železnega okrožja Minnesote. — V duluthskem dnevniku "News-Tribune" z dne 11. avgusta sem čital poročilo "Jugoslavs for Hoover". Namen poročila je napraviti vtis, da so ameriški Jugoslovani za Hooverja in njegovo stranko, in v tem smislu bo narejen velik pritisk tudi na tukajšnje slovenske rudarje.

V poročilu, ki ga omenjam, pravi "News-Tribune" med drugim: "Predstavniki političnih klubov, podpornih in socialnih organizacij, trgovci in profesionalci ter voditelji sto tisoč Jugoslovanov so se včeraj zbrali v Hamilton klubu v Chicagu in so formirali Jugoslav-Hoover Committee. Sestanek je bil sklican na sugestijo dr. Mihajlo I. Pupina, ki je splošno znan iznajditelj ter eden najslovitejših Slovanov v Ameriki, ki je aktiven v narodni kampanji za izvolitev Hooverja. Izvoljen je bil odbor pod predsedstvom John R. Palandecha, ki ima nalogo pridobiti jugoslovanske volilce za Hooverja ter ustanoviti Hooverjeve agitacijske odbore v vseh jugoslovanskih naselbinah. V jugoslovanskem-Hooverjem odboru so, dr. Pupin, častni predsednik; John R. Palandech, Rev. Andrew Popovich, Rev. Dušan Šukletovich, dr. Ludvik A. Saskor, Antony Kemenjarin, Lazar W. Sarich, Peter Penovich, Geo. A. Palandech, B. T. Martinovich, Elija Pučuca, Robert Poznanovich, Steve Babich, Richard J. Zavertnik, M. V. Squarcy, dr. G. J. Tilley, Anthony Beato, John G. Vico, Geo. Savicki, Charles Markusich, Mathew Berkljachich, Peter Krilich, F. J. Medosh, Alex Mandich, Joseph Kolar, Eli Taralio, Dušan Popovich, John Simich, R. J. Lazerevich, Louis Christopher, Louis Dimich, Geo. E. Schubert, John Bishan, Andrew Oslilich, Anton Kirinchich in Robert Vuky."

"News-Tribune" dostavlja, da je to poročilo povzela iz srbskega lista, vendar pa mu polaga važnost, ker računa, da bodo ti ljudje poskrbeli, da bodo jugoslovanski delavci glasovali za Hooverja in z njim za republikansko stranko. Na tukajšnje Slovence ta odbor ne bo mogel mnogo vplivati, več pa na Hrvate in "pravoslavne". Boljši agitacijski stroj ima za to okrožje Ameriška Jugoslovanska Zveza, ki se je ob ustanovitvi imenovala tudi napredna, pozneje pa je to definicijo črtala, ker je bodla one, ki nočejo nič slišati o napredku. Ta zveza bo imela v nedeljo 26. avgusta na Chisholmu svojo četrto konvencijo, ki obstoji v običajni paradi, popoldanskem shodu oziroma konvenciji in banketu zvečer. Prireditelji oglašajo, da bosta govorila na banketu senator Shipstead in sodnik Hughes. Glasom svojih pravil je zveza v lokalnih volitvah nepristranska, izreče pa svoje stališče le kadar so volitve za senatorja, predsednika in gubernerja. Ako je Ameriška Jugoslovanska Zveza res delavska organizacija v pravem pomenu te besede, bo indorsirala Normana Thomasa in James H. Maurerja. Če tega ne stori, bo to nov dokaz, da je tisti njen program, ki ga je sprejela na ustanovni konvenciji na Evelethu samo "krpa" papirja". — *Opazovalec*.

(Ta dopis je bil poslan za priobčitev prošli teden, a je moral izostati; konvencija, o kateri govori dopisnik, se je vršila in bo o nji več poročano v eni prihodnjih števil. — Ured.)

Tiskovni fond za angleško prilogo "Proletarca"

Detroit, Mich.: Herman Rugel, \$2; po \$1: Peter Benedict st., John Bernick st., Ignac Černe, John H. Kerer, Joe Černe, Amelia Rugel, Tony Kapler, Joe Benedict, James Zaletel, Frank Šetina, Mike Berlzig, Joe F. Gillary, Rugel & Berlzig Co.; po 50c: Frank Benedict, Louis Gorenc, Julius Slapshak, L. Braun, Tony Kerar, Frank Mihalic, Frank Werholtz, Frank Kristan, Andrew Kramar, John Pozun, Mary Ann Benedict, Frances Berlzig, Peter J. Benedict ml., John Bogatay, John Berlzig, John Bernick ml., Rudy Bernick in Anton Skofic; po 25c: Rudy Trelz, Louis Kokel, Tony Vehar, Martin Canzel, Tony Lagan, Anton Benak, Tillie Wersniak, Mary Bernick, James Micheletti, Joe Wersniak, John Laws, Walter Wattlet, Tom Karbonic, Nick Katelic, Tony Sittar in Augustina Pozun, skupaj \$28.25 (nabral in poslal Herman Rugel).

Sheboygan, Wis.: Anton Debeve, \$1; Mary Fludernick, 50c, skupaj \$1.50.

Girard, O.: Po \$1: Mike Stodohar in Anton Chesnik, (Warren); po 55c: Anton Zore in Anton Dobrovoljc; po 50c: John Tancek, Frank Gorenc, John Kosin, Anton Zupa in Eugen Mikuš, oba v Warrenu, skupaj \$5.60 (poslal John Kosin).

Flint, Mich.: Po \$1: John Lamuth in Neimenovan, skupaj \$2.00.

Gross, Kans.: John Sular, 30c; po 25c: Mike Kuvkovič in Frank Straus; po 10c: Frank Zviglich in John Bozich, skupaj \$1.00 (poslal John Sular).

Cleveland, O.: Dr. št. 5, SNPJ. \$2; Ludvik Medveshek, \$1, skupaj \$3.00.

Carpenter Park-Jassahill, Pa.: Po \$1: Tony Stražišar, Tony Opeka in Frank Kresovich; po 50c: John Penko, John Kiste, Joe Pleski, Joe Bevičič, Joe Zupan in Jacob Strel; Tony Gerl, 25c, skupaj \$6.25 (nabral in poslal Tony Stražišar).

Detroit, Mich.: Leo Junko, \$1.25; Vincent J. Kenich, \$1; po 50c: John Krainz, Peter Roseman in Joe Anžiček; Andy Pregelj, 25c, skupaj \$4.00 (poslal Leo Junko). — John Vitez, 50c; po 25c: Anton Semec, John Zehel, Fred Zehel in Anton Kužnik, skupaj \$1.50 (poslal John Vitez).

Sheboygan, Wis.: Anton Zorman, \$1; po 50c: John Spendal, Math Stefanich, Frank Bizjak, Tony Simenz in J. Rupnick; po 25c: Frank Nagode, Chas. Chuck, Frank Novak, John Miklich in Frank Podržaj, skupaj \$4.75 (poslal Jake Rupnick).

Argo, Ill.: Frank Bizjak, 50c.

Collinwood, O.: Frank Barbič, \$1.00.

Chicago, Ill.: Konferenca klubov JSZ. in društvo "Izobraževalne akcije JSZ." za severni Illinois in Wis., \$25.00; Chas. Pogorelec, \$2.50; John Turk, \$1; po 25c: Martin Abram in Louis Mesec, skupaj \$29.00.

Milwaukee, Wis.: Dr. št. 192, SNPJ. \$5.00.

Bridgeport, O.: Klub št. 11, JSZ. \$1.00.

Chicago, Ill.: — Po \$2, Angeline Tich, Frank Molan (slednji je v Lyonsu); po \$1, dr. A. Furlan, Andrew Spolar, John Skavich, John Steržinar. Po 50c, John Darovec, Kristina Turpin, dr. J. Zavertnik, J. Kolar, neimenovan; Anton Andres, 30c. Po 25c, Anton Medved, J. Prezel, John Hujan, John Putz, Paul Gonzales; neimenovana, 20c, skupaj \$12.25 (nabiralka Angeline Tich).

Skupaj v tem izkazu 106.60, prejšnji izkaz \$140.12, skupaj do 27. avg. \$246.72. Manjka še da bo dosežena minimalna vsota \$253.28.

SEJA KLUBA ŠT. 47 J.S.Z. V SPRINGFIELDU BO V NEDELJO 2. SEPTEMBRA.

SPRINGFIELD, ILL. — Ker je zelo važno, da so naši klubi v teh časih kolikor mogoče aktivni, vabim članstvo kluba št. 47 JSZ., da se polnoštevilno udeleži prihodnje seje, ki se vrši v nedeljo 2. septembra ob 3. popoldne v Slovenskem domu. Dnevni red je obširen in rešiti imamo veliko važnih stvari. Pridite gotovo.

Joseph Ovca, tajnik...

ROLIHOVE MISLI IZ SAN FRANCISCA.

SAN FRANCISCO, CAL. — Pred menoj leži poziv Thomasovega-Maurerjevega kampanjskega odbora, ki kliče vse bojevite socialiste v bojne vrste za naše kandidate — toda to ne bo boj s puškami in noži, niti ne z lažmi, kakor se jih poslužujejo v ostalih dveh strankah. Smith blufa ljudstvo s pivom, Hoover pa s prosperitetom! Prosperiteta pa je seveda takšna, da ljudje kar blazne od nje. Nedavno je bil poslan v norišnico neki grški delavec, pa ne radi prosperitete, ampak ker jo je iskal — šest mesecev je iskal delo pa ga ni dobil. In tako je duševno omagal.

Brezposelnost je muka za delavca, posebno, ako ima družino. Računi prihajajo za najemnino, za hrano, obleko, za to in ono — a denarja ni. Kje ga vzeti, če dela ni? Dnevni listi v mestih prinašajo vesti o samomarih in o drugih dejanjih, ki imajo svoj izvor v mizeriji. To ni prosperiteta, o kakršni nam pripovedujejo Hooverjevi ljudje.

Koliko časa še? Kedar bo začel delavec misliti in bo spremenil položaj tako, da bo splošnosti v korist? Prihajajo mi na misel nekateri takozvani "socialisti", in tudi naši rojaki se dobe med njimi, ki so v besedah socialisti, registrirajo pa se kot republikanci ali demokratje. So bojeviti pred drugimi, pred bosji pa so pridni in zvesti. To je tako, kakor če vprašaš Slovenca, ki ima v glavi še cesarsko-kraljevi F.J. I. pečat, za narodnost, pa odgovarja, da je "Austrian". Avstrijski Nemeč ne pravi, da je Austrian, ampak pove, da je German. Človek je res konservativen. Če je poleg še skrajno neveden, se drži starih preperelih tradicij kot klošč. Znanja se otepa, boji se "novotarij", kar strah ga je pred nečem, kar si predstavlja v svoji domišljiji za greh in zlo. Ni energičen, ne pozna odpora in je poslušen ter udan. Tako se stara, kajti ničesar ga ne okrene. Janez v Zagreb, Janez iz Zagreba.

Kaj bi mi morali storiti kot delavci v sedanji kampanji? Sodelovati v nji s socialistično stranko. Pridružiti se Thomas-Maurer agitacijskim klubom. Prispeva naj vsakdo dolar, kajti toliko vsak povprečen delavec le zmore, ako dela. Mi nimamo milijonarjev, ker smo stranka delavcev. Demokratom ali republikancem da lahko en sam kapitalist 50,000, 100,000, 5,000 ali pa pol milijona dolarjev. Če bi imela socialistična stranka pol milijona delavcev, da bi dal vsaki dolar za kampanjske stroške, bi ji toliko zaleglo kakor kapitalističnim strankam pet milijonov. "Oh, te večne kolekte!" Delavec, mar ne veš, da plačaš vse kampanjske stroške demokratom in republikancem? Garaš, in gospodarju kuješ profit. Tebi plača toliko, da živiš. Njemu je to prav, in želi, da ta sistem ostane popolnoma nespremenjen. Tvoj glas potrebuje, pa te vabi na svoje shode, na katerih ni kolekt in ne vstopnine. Še celo postrežejo ti, pa misliš, da nekdo drugi plača vse to. Ti plačaš, in drugi delavci. In če nočeš, da bodo tudi tvoji otroci in otroci tvojih otrok sužnji, se moraš lotiti boja za predrugačenje gospodarskega sistema.

Dne 30. avgusta je bil tukaj socialistični kampanjski shod, na katerem je govorila Lena Morrow Lewis, ki kandidira v zvezni senat. Govoril je tudi Geo. R. Kirkpatrick, avtor knjige "War What For". V petek dne 14. septembra pa bo tu govoril naš predsedniški kandidat Norman Thomas. Njegov shod se bo vršil v Eagles Hall, 273 Golden Gate Ave. V načrtu je, da pride enkrat pozneje sem tudi Maurer.

Socialistična stranka je organizacija mislečih delavcev. Ima program, po katerem bo preosnovala

družbo. Sistema ne bo spremenila čez noč, in tam, kjer raste plevel, ne bodo radi njene zmage začele rasti rože same od sebe. Ampak socialistična stranka bo sistematično odpravila vzroke, radi katerih imamo brezposelnost, vojne in vse druge socialne hibe.

Socialistična stranka ne zahteva ničesar zase, kajti njeni interesi so tvoji. V agitaciji rabi sredstva, zato tebe vpraša zanje. Če bi bila to Rockefellerjeva, Morganova in Raskobova stranka, pa bi jo oni zalagali. "Socialisti ne morejo nič brez kolekt, a na shodih drugih strank ni tega; še celo cigaro dobim, in zabavo," pravi ta ali oni. Le počasi, in malo premisli: štiri leta plačuješ tisto cigaro, in nimaš ne cigare, ne tistih reči, ki bi jih potreboval, pa ni denarja. Ščasoma se bo le treba spametovati. Saj imamo razum vendar zato, da mislimo! Želim, da bi ta dopis marsikaterega mlačneža okrenil. — *Max F. Rolih.*

ANTON GARDEN SE UDELEŽI KONFERENCE J. S. Z. V GLENCOE, O.

GLENCOE, O. — Na šesto konferenco JSZ za vzhodni Ohio, ki se vrši na Labor Day v ponedeljek 3. septembra, pride tudi Anton Garden iz Clevelanda. On nastopi ob 2. popoldne. Govoril bo o sedanjem položaju z ozirom na probleme tukajšnjih ter drugih premogarjev. Rojaki delavci, naša konferenca bo zelo važna. Prične se 3. septembra ob 9. dopoldne v hiši Valentina Koblerja na Glencoe. Pridite pravočasno in v čimvečjem številu. Po konferenci in shodu bo zabava. — *Nace Žlemberger.*

ZA JOHNSTOWN IN OKOLICO.

V nedeljo 2. septembra se vrši konferenca klubov in društev Izobraževalne akcije za centralno Pennsylvanijo v Cambria v prostorih društva "Adria" št. 3 SNPJ. Prične se ob 2. popoldne. Navzoč bo tudi A. Kobal iz Chicaga, ki bo govoril v slovenskem jeziku. Apeliramo na zastopnike klubov in društev, kakor tudi na članstvo, da pride na to zborovanje v čimvečjem številu.

V ponedeljek 3. septembra (Labor Day) ob 7. zvečer bo predaval v angleškem jeziku A. Kobal v Delavskem domu na Maxhomu. Predavanje bo agitacijskega značaja za mladino SNPJ. Vstopnina prosta. Vabljeni so starši in mladina. Skrbite, da pride lednja v čimvečjem številu.

Stefan Zabric, tajnik Izobraževalne akcije za centralno Penno.

JOHN STEBAN SMRTO PONESREČIL.

HERMINIE, PA. — John Steban, znan delavec na društvenem polju, premogar po poklicu, je dne 16. avgusta dobil pri delu v rovu tolikšne poškodbe, da jim je dan pozneje v bolnišnici v Pittsburgu podlegel. Na delo sta šla skupaj s sinom. Ko je starejši Steban pregledoval prostor, da dožene ako je varen, že se je utrgala plast stropa in padajoče kamenje mu je zlomilo roko, nogo in hrbtenico.

Pokojnik je bil tajnik društva št. 87 SNPJ. ter večletni predsednik društva št. 80 SSPZ., katerega je tudi zastopal kot delegat na prošli konvenciji SSPZ. v Indianapolisu.

Rojen je bil 1. 1882 v Šent Lampertu, Zagorje ob Savi. V tem kraju zapušča soprogo in sedem sinov. Pogreb, ki se je vršil 19. avgusta ob veliki udeležbi, je bil civilen. Zastopana so bila tudi okoliška društva obeh jednot. Družini pokojnika naše sožalje. — *P.*

KAMPANJSKI FOND J. S. Z.

I. izkaz.

V kampanjski fond J. S. Z., iz katerega se financira agitacija za naše kandidate in soc. stranko, so prispevali:

NOKOMIS, ILL.: Dr. št. 209, SNPJ. \$5.00.

ROCK SPRINGS, WYO.: Dr. št. 10, SNPJ. \$5; Frank Grum, \$3. Skupaj \$8.00.

BARBERTON, O.: Mr. in Mrs. Luka Može, 75c; po 50c: Lov. Frank, John Gorance, John Fidel, Frank Poje, Frank Likovich, Frank Steblaj in John Jankovich; po 25c: Adolf Arko, Frank Virant in Louis Grebenjak, skupaj \$5.00 (nabrala na seji dr. št. 48, SNPJ. John Jankovich in Mary Fidel).

SHEBOYGAN, WIS.: John Spendal, \$3.50; Martin Jelenc, \$3; po \$1: Jos. Fludernik, Val. Walte in Math Urbancich; Jos. Rupnick, 50c; Jake Rupnick, 25c, skupaj \$10.25.

MILWAUKEE, WIS.: John Čamernik, \$1.00.

WEST PARK, O.: Dr. št. 257, SNPJ. \$2.00.

ST. MICHAEL, PA.: Dr. št. 190, SNPJ. \$5; Louis Trinkaus \$2; Tony Ošaben, \$1.75; po \$1: John Nadu, Frank Lužar, Mike Progar, Andrej Škrbec, Frank Bizjak, Louis Klenovšek, Louis Vožel, Frank Kumerdaj; John Zupančič, 93c, skupaj \$17.68 (poslal Frank Kumerdaj).

DULUTH, MINN.: Prostovoljci iz New Dulutha, Minn., \$5.00.

CHICAGO, ILL.: Dr. št. 86, SNPJ. \$10.00.

CUDAHY, WIS.: Po 50c: Frank Bercic in Mat Radelj; po 25c: Andy Ledushak, Peter Zajac, Frank Borstnar, Anton Radelj, Jos. Strojinc, Rose Zajac; Jos. Ledushak, 10c, skupaj \$2.60, (nabral in poslal Frank Bercic).

REPUBLIC, PA.: Po 50c: Jernej Skrl, Chas. Knez in George Tomašević; po 25c: John Pešec, Louis Gramtz, Frank Taday, Tony Novak, Frank Novačić, John Nikler, Vjekoslav Mandić, Stjepan Radjenović, Frank Reven, Paul Benic, George Panezic, Nick Brajkovic, Frank Gramtz in Mato Habun, skupaj \$5.00 (nabral in poslal Frank Gramtz).

BARTON, O.: Dr. 562, SNPJ. \$5.00.

WEST NEWTON, PA.: Dr. št. 64, SNPJ. \$5; prostovoljni prispevki članov \$3.31, skupaj \$8.31, (nabral in poslal Joseph Jovan).

TAYLORVILLE, ILL.: Dr. št. 523, SNPJ. \$3; dr. št. 186, SSPZ. \$2, skupaj \$5.00 (poslal John Repovš).

KRAYN, PA.: Dr. št. 136, JSKJ. \$2.00.

COLLINWOOD, O.: Dr. št. 142, SNPJ. \$10.00.

LAWRENCE, PA.: Neimenovan, \$5.00.

PENN, PA.: Dr. št. 252, SNPJ. \$5.00.

ROCK SPRINGS, WYO.: Dr. št. 56, SSPZ. \$2.50; Frank Grum, 50c, skupaj \$3.00, (poslal John Wilfan).

PINEY FORK, O.: Dr. št. 176, SNPJ. \$2.00.

BRADDOCK, PA.: Dr. št. 300, SNPJ. \$5.00.

HILLCOKE, PA.: Dr. št. 621, SNPJ. \$5.00.

NOKOMIS, ILL.: Dr. št. 131, SSPZ. \$3.00.

BLACK DIAMOND, WASH.: Dr. št. 57, SNPJ. \$5; dr. št. 4, SSPZ. \$5, skupaj \$10.00 (poslal Jernej Milavec).

LATROBE, PA.: John in Mary Fradel, \$2; po \$1: Louis Keše in John Mikec; po 50c: Joe Arh, Frank Novak, Vincenc Resnik, John Judež, John Resnik, Joe Žabkar; po 25c: Joe Škoda in John Ban, skupaj \$7.50, (nabral John Fradel).

PARK HILL, PA.: Dr. št. 44, SNPJ. \$10.00.

LYONS, ILL.: Dr. št. 270, SNPJ. \$2; Frank Molan, \$2; Geo. Miloš, 25c, skupaj \$4.25, (poslal Louis Knezevich).

KRAYN, PA.: Dr. št. 174, SNPJ. \$2; Anton Tauzelj, 25c, skupaj \$2.25.

CLARIDGE, PA.: Dr. št. 7, SNPJ. \$2; po 50c: Frank Jartz, Martin Bratkovich in John Srebernak; John Kastelic, 25c; nabrano med ostalimi člani, \$2.90, skupaj \$6.65, (poslal John Srebernak).

LOWBER, PA.: Dr. št. 583, SNPJ. \$5.00.

HERMINIE, PA.: Dr. št. 87, SNPJ. \$15; Dr. št. 80, SSPZ. \$5; po \$1: Anton Zornik, Thos. Podbevšek, Nick Smolčič, Martin Fink in Frank Simnovich; po 50c: Vido Mandich, Frank Krener, Louis Sabljak, Joseph Wutsch, John Hrobat, John Bele, Steve Bilisitz, Louis Vodopivec, Fabyan Cividini, Andy Solski, Spiro Kerič, Thomb Zeljak, John Baher, Louis Podbevšek, Frank Bregar, Frank Fink, John Drap, Andy Bertl, Frank Bertl, Andy Hrobat in Frank Wultsch; po 25c: Vido Kasalec, Luka Pokrajc, John Trubic, John Zupan, Anton Jezernik, skupaj \$36.75 (poslal Anton Zornik).

AMHERSTDALE, W. VA.: Dr. 530, SNPJ. \$10.00.

RADLEY, KANS.: Dr. št. 72, SNPJ. \$2.00.

LOST CREEK, W. VA.: Dr. 633, SNPJ. \$2.00.

COLLINWOOD, O.: Dr. št. 312, SNPJ. \$5.00.

CLEVELAND, O.: Dr. št. 5, SNPJ. \$3.00.

UNIVERSAL, IND.: Dr. št. 305, SNPJ. \$2; klub št. 238, JSZ. \$2; po 25c: Louis Remic, Frank Gorše, Anton Fink, Nick Stopar, Joe Cigale in V. Verhovnik, skupaj \$5.50, (poslal V. Verhovnik).

CLE ELUM, WASH.: Dr. št. 167, JSKJ. \$10.00.

CLAYTONIA, PA.: Kolekta med članstvom, \$2.73; po \$1; John Vidmar in John Červan, skupaj \$4.73, (poslal John Vidmar).

IMPERIAL, PA.: Dr. št. 106, SNPJ. \$2; dr. št. 29, JSKJ. \$2, skupaj \$4.00, (poslal John Virant).

CLEVELAND, O.: Dr. št. 126, SNPJ. \$5.00.

ARONA, PA.: Dr. št. 199, SNPJ. \$5.00.

POWER POINT, O.: Karol Bogatay, \$1.16; po 50c: Jack Bergant in Matt Tušek; Stephen Chuck, 45c, skupaj \$2.61, (poslal Stephen Chuck).

CLEVELAND, O.: Jo \$1: Louis Zorko, Louis Sterle, Matevž Mesec, John Zavrl; po 50c: Louis Kulovic, Ludvik Vičič, Peter Valencich, Mike Cvelbar, Lado Kupina, Louis Hočevnar, Jos. Walbeck, Anton Opeka, Frank Močilnikar, Joe Hersich, P. Adamič in John Marn; po 25c: Ivan Avsec, John Primosic, Jernej Rožanc, Paul Delost, J. Kovačič, S. Spek, John J. Jerič, Oto Tekavec, John Lokar Jr., Florian Kuhar, Wm. Pe-

rušek, Tony Logar, Louis Krainz, skupaj \$13.25, (nabral Louis Zorko).

HILLSBORO, ILL.: Po 50c: Paul Blazich, Leopold Kreul, Frank Kmet, Frank Bozich in Joe Dobnikar; po 25c: Peter Raukar, John Lasterni in Math Gojak, skupaj \$3.25. (nabral in poslal Paul Blazich).

CHICAGO, ILL.: Konferenca klubov JSZ., in društvo "Izobraževalne akcije JSZ." za severni Illinois in Wisconsin, \$25.00.

LITTLE FALLS, N. Y.: Dr. št. 53, JSKJ. \$6.00.

SHEBOYGAN, WIS.: Dr. št. 63, SSPZ. \$5.00.

KRAYN, PA.: Dr. št. 70, SSPZ. \$1.00.

GIRARD, O.: Dr. št. 49, SNPJ. \$5.00.

CONEMAUGH, PA.: Dr. št. 56, SSPZ. \$5.00.

GALLUP, NEW MEX.: Dr. št. 120, SNPJ. \$5.00.

CHICAGO, ILL.: Chas. Pogorelec, \$2.50; John Turk, \$1, skupaj \$3.50.

WEST ALLIQUIPPA, PA.: Iz sklada somišljenikov soc. stranke poslal Geo. Smrekar \$5.00.

CONNEAUT, O.: Dr. št. 195, SSPZ. \$2.00.

Skupaj v tem izkazu \$354.68.

O PIKNIKU KLUBA ŠT. 27 J. S. Z. — J. H. MAURER PONESREČIL.

CLEVELAND, O. — V nedeljo 19. avgusta se je vršil piknik kluba št. 27 JSZ. Udeležba je bila velika, da take nismo pričakovali. Zasluga gre tudi lepemu vremenu, ki je vabilo ljudi v naravo. Pevci "Zarje" so skrbeli, da se je razlegala naša pesem in da ni nihče zašel v dolgočasje. Frank Barbič je imel v oskrbi plesateljne, poseben odbor pa je skrbel za "lačne in žejne". Torej je bilo "za vse dobro poskrbljeno".

S. Mandlecorn je bil povabljen kot govornik, in je tudi prišel, a govoriti ni mogel, ker je bil potr. Dejal je, da so ravnokar prejeli brzoglav, da je bil s. Maurer, ki je bil na potu v Cleveland da bi govoril na pikniku židovske soc. organizacije (vršil se je isti dan kot naš) pobit v avtomobilski nezgodi, in da so ga morali odpeljati v bolnišnico. S. Mandlecorn je nato odšel na piknik židovskih sodrugov, kjer je bil zaposlen.

Naša družba se je zabavala prav po izletniško. Vladalo je pravo sodružno razpoloženje. Prebitek znaša okrog \$200. Ker klub rabi sredstva v agitacijske in vzgojne namene, je ta prireditelj tudi v tem oziru dosegla svoj namen.

Klub se zahvaljuje vsem za obilen obisk ter se priporoča v naklonjenost tudi za v bodoče.

John Krebelj, tajnik.

ZADRUŽNA BANKA V LJUBLJANI

se priporoča rojakom v Ameriki za vse finančne transakcije.

Njene ameriške zveze so:
1.) S. N. P. J. v Chicagu. 2.) Amalgamated Trust and Savings Bank, Chicago, Ill., 111 West Jackson Blvd. 3.) Amalgamated Bank of New York, 11—15 Union Square, New York. 4.) Frank Sakser State Bank, New York.

Hranilne vloge obre-
stuje

nevezane po 5%
vezane po 7%

Denar za našo banko se lahko pošlje eni teh bank s pristavkom:

Na račun Zadružne banke, (On account of Zadružna Banka), Ljubljana, Jugoslavija

Zadružni banki pa je treba sporočiti, koliko in kam se je denar nakazal in kakšnemu namenu naj služi. Obračajte se v vseh bančnih in podobnih poslih na naš zadružni zavod.

JUGOSLOVANSKA SOCIALISTIČNA ZVEZA

V La Sallu, Ill., je obnovljen klub št. 4 J. S. Z.

Klub št. 4 JSZ. v La Sallu ima za seboj viharno zgodovino in pa presledke, v katerih jo sploh nima. Dogodilo se je namreč že večkrat, da je prestal z aktivnostmi, nastalo je mrtvilo in kluba, ni bilo več. Naselbina, kakor je La Salle, ga potrebuje ne samo s stališča socialistične agitacije v splošnem, ampak tudi v lokalnem oziru, v interesu svojih ustanov in pa napredka. Ob obnovitvi je pristopilo v klub osem članov. Tajnik je sodrug Frank Martinjak, ki je več v tem poslu in je že več let aktiven v JSZ.

Pravila J. S. Z.

Ali je vaš klub že naročil nova pravila JSZ? Vsak izvod stane 5c, klubi pa jih lahko prodajajo po tej ceni, ali pa višji, kakor določijo, ali pa jih dajo brezplačno, ako je to najboljša pot, da pridejo pravila med člane. Vsekakor pa je potrebno, da se razpečajo, in da jih vsak član prečita. Posebno naj jih prešturirajo funkcionarji klubov.

Naš kampanjski fond.

Socialistična kampanja napreduje boljše kot pa so si upali pričakovati veterani v stranki. Šestintrideset profesorjev z različnih ameriških vseučilišč, ki niso člani socialistične stranke, je dne 24. avgusta izdalo apel na progresivne volilce v tej deželi, da naj puste demokratsko in republikansko stranko ter glasujejo za socialista Thomasa, kajti "socialistična stranka je edina, ki ima inteligenten program in socialistična stranka je danes na čelu liberalnih sil v tej deželi..." Svoj apel so poslali vsem profesorjem v ameriških višjih in visokih šolah ter vsem vodilnim liberalcem. Več o kampanji je v drugih poročilih v listu. Tu naj omenimo, da se društva, na katera smo se obrnili za gnotne prispevke v naš kampanjski fond, zadovoljivo

odzivajo. Prvi izkaz je v tej številki. Polovico gre skupni stranki, ostalo porabimo za slovenske ter hrvatske kampanjske letake, ki jih bomo izdali. Vsak cent bo porabljen edino za agitacijo.

V prošli številki je bila pod to rubriko omenjena naselbina Herminie. Pomotoma je izostalo druš. št. 80 SSPZ., ki se je tudi odzvalo s prispevkom.

"Thomas-Maurer" kampanjski znaki.

Socialistični kampanjski odbor je izdal znake, ki jih nosite kakor npr. znake podpornih organizacij. Stane 5c komad, a klubi jih lahko prodajajo dražje, preostanek pa porabijo za agitacijo. Soc. stranka izdaja tudi razne agitacijske letake in kampanjske knjige. Ako želite stopiti v direktne zveze s socialističnim kampanjskim odborom, pišite na Socialist Campaign Headquarters, 15 E. 40th St., New York City.

Klub v Pittsburghu dobil pet novih članov.

Naselbine, kakor je Pittsburgh, Pa., potrebujejo močne socialistične klube. Naloge v njih so velike, razen tega postane naše delavstvo v njih, če se socialistično organizira, res političen faktor. Tajnik Chater poroča, da je pittsburški klub št. 131 JSZ. na prošli seji dobil pet novih članov. To je dobro znamenje, in upamo, da bo napredoval v članstvu, in s tem v aktivnostih, vsaki mesec.

Ali ste že glasovali pri volitvah v odbore JSZ.?

Volitve v odbore JSZ. se vrše v naših klubih do 15. septembra, to je, dne 15. septembra je zadnji dan, ko se mora tajništvu JSZ. sporočiti rezultat glasovanja. Potrebno je, da se članstvo klubov udeleži volitev v čim večjem številu — kajti kako naj se pritožujemo nad drugimi delavci ker zanemarjajo volitve, če pa tudi v naših klubih velik odstotek članov ne glasuje pri referendumih?! Tajniki naj poskrbe, da bodo oni člani, ki še niso glasovali, dobili glasovnice do prihodnje seje. Ko jih izpolnijo, naj vam jih vrnejo. Vsa navodila so na glasovnici.

Jugoslovanska Socialistična Zveza je organizacija naprednega slovenskega delavstva. Če si njen član, bodi ponosen, da pripadaš najaktivnejši organizaciji jugoslovanskega delavstva v Ameriki.

Frank Mivšek COAL, COKE AND
WOOD. GRAVEL.
Waukegan, Ill. Phone 2726

SLOVENSKA PEKARNA

Slovenem in Hrvatom
v North Chicago-Waukegan, Ill.,
priporočamo moderno,
higijenično pekarno

"ROYAL BAKERY"

Gospodinje, vprašajte pri vašem trgovcu
vedno in povsod za kruh iz naše pekarne.

ANTON F. ŽAGAR,
lastnik

1724 So. Sheridan Rd.
Tel. 5524 North Chicago, Ill.

FENCL'S RESTAVRACIJA IN KAVARNA

2609 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Tel.: Crawford 1382

Pristna in okusna domača jedila.
Cene zmerne. Postrežba točna.

Pristopajte k
SLOVENSKI NARODNI PODPORNJI JEDNOTI.
Naročite si dnevnik
"PROSVETA".

List stane za celo leto \$5.00, pol leta pa \$2.50.
Ustanavljajte nova društva. Deset članov(ic) je
treba za novo društvo. Naslov za list in za tajni-
štvo je:
2657 SO. LAWNDALE AVE., CHICAGO, ILL.

VŠCIPCI

PODPORA ZA "STRAJKUJOČE STRAJKARJE".

V zapisniku konvencije JSKJ. je tudi tole: Delegat od druš. št. 36 (Conemaugh, Pa.) priporoča, da se sprejme rezolucija, ki nalaga gl. odboru JSKJ., da stopi v dotiko z odborom neke organizacije ter priporoča, da se denar, ki je še danes na razpolago pri J. R. Z. razdeli med štrajkujoče štrajkarje." — Eni delegatje so pa res dobrega srca! Ves denar bi radi dali "štrajkujočim štrajkarjem", samo svojega ne!

J. P.

PESNIK IN PEVEC.

Anton Šubelj je bil na svojem elyškem koncertu predstavljen kot naš veliki pesnik; za pesnika je bil v predstavnem govoru celo večkrat tituliran, torej ne pomotoma. Izven tega pa je med pevcem in pesnikom lahko vendarle velika razlika. Šubelj je zelo dobro pel in je pokazal, da je pevec. — *Turist*.

SLIČNOST TREH BANKETOV.

Na banketu, prirejen delegaciji SNPJ. v Waukeganu, KSKJ. v Pittsburgu in JSKJ. v Elyju je bila sličnost v tem, da so lokalni člani pripravljalnega odbora skrbeli, da se bi ja ne zamerili oblastnikom. Naglašali so svojo lojalnost in take reči, gospodje, ki slu-

žijo trustjanskim interesom, so pa poslušali, jedli in pili ter "čestitali" našemu naprednemu in pridnemu narodu. — *Pika*.

JOHN STEBAN SE JE UMAKNIL POLEMIKI.

John Steban, Herminie, ki je bil delegat prošle konvencije SSPZ. in se ni strašil zagovarjati svoje nazore vzlic zameram večini, je bil tudi dovolj pogumen za polemiko v glasilu, kjer je dvomil v odkritosrčnost enega vodje, ki je nekaj izjavil, potem pa utihnil. Le par članov je odgovarjalo Stebanu in jim ni ostal ničesar dolžan. Sedaj pa ne bo več odgovarjal, kajti dne 16. avgusta ga je ubilo pri delu v rovu. — *P. S.*

"PROGRESIVEC" BROOKHART ZA HOOVERJA.

Se še spominjate, kako progresiven je bil senator Brookhart iz Iowe? Sedaj agitira za Hooverja in pripoveduje, da bo on odrešil farmerje. "Progresivci" ga resnično lomijo. Vedno smo pravili, da takih živali ni, pa jih res ni.

MACEDONCI MED SEBOJ.

Macedonci v Macedoniji so razdeljeni v dve skupini — vsaka je za svobodo po svoje. Med seboj se koljejo, verujejo v atentate in to je način, po katerem druga drugi kosita voditelje. Puška, nož, vse prav pride. So pač Macedonci. Macedonci so torej dovolj civilizirani, in naj ostanejo Jugoslaviji. Streljanje v skupščini jih naj uveri, da se bodo tam prav dobro imeli. Imamo "Macedonce" tudi tukaj. Na nekem pikniku v Milwaukeeju je pred tedni močan Hrvat za-

MARTIN BARETINCIC

POGREBNI ZAVOD

324 BROAD STREET Tel. 1475 JOHNSTOWN, PA.

DR. JOHN J. ZAVERTNIK

ZDRAVNIK IN KIRURG

Urad, 3724 West 26th Street

Stan 2225 S. Ridgeway Ave., Chicago, Ill.

Tel. na domu Crawford 8440, v uradu Crawford 2212-2213. Uraduje od 2. do 4. pop., izvemši torek in petek, in od 6. do 8. zvečer vsak dan.

ANTOINETTE BEAUTY PARLOR

FRANCES A. TAUCHAR, lastnica

Edino slovensko podjetje te vrste v Chicagu.
Permanent waving, marcelling, finger and water waving etc.

Znižane cene za stalne kljentinje.

3525 W. 26th STREET, CHICAGO, ILL.

Tel.: Crawford 1031.

ANTON ZORNIK

HERMINIE, PA.

Trgovina z mešanim blagom.

Peči in pralni stroji naša posebnost.

Tel. Irwin 2102—R 2.

VICTOR NAVINSHEK

331 GREEVE STREET, CONEMAUGH, PA.

Trgovina raznih društvenih potrebščin kot regalij, prekoramnic, znakov, kap, uniform, itd.

Moja posebnost je izdelovanje lepih svilenih zastav, bodisi slovenskih, hrvatskih ali američanskih, po zelo zmernih cenah.

V zalogi imam veliko izbero raznih godbenih instrumentov vseh vrst. Velika zaloga finih COLUMBIA GRAFONOL od \$30 do \$250 in slovenskih ter hrvatskih rekordov.

Moje geslo je:

ZMERNE CENE IN TOČNA POSTREŽBA.

Pišite po moj veliki cenik.

Naročila pošiljam v vse kraje Združenih držav. Za obilna naročila se toplo priporočam.

Tel.: Crawford 2883.

Dr. Andrew Furlan

edini slovenski
ZOBOZDRAVNIK
V CHICAGO

3341 West 26th Street.

Uradne ure: Od 9. do 12. dop., od 1. do 6. popoldne in od 7. do 9. zvečer. Ob sredah od 9. do 12. dop.

bodel nož v drugega Hrvata. Eden je umrl, drugi je v zaporu. Pred nekaj dnevi je bil v Clevelandu zaklan rojak od sosedu, ker je slednjemu zmanjkalo ure, katero pa je dal pod vzglavje in je nanjo pozabil. Tudi dokaz, da smo zreli za družbo z Macedonci. — RK.

NE DENVER, AMPAK PUEBLO.

Denver ni največji slovenski *settlement* na zapadu, temveč Pueblo. Razlika v številu naseljencev je velika, in kdor piše o naših naselbinah, se bi moral o njih poučiti. — J.P.

ALI PRIDEMO V POŠTEV?

Ali slovenski volilci v Milwaukee kaj štejemo? Prijatelj Edwin Primosich misli, da ne. Se moti, kajti v dveh aldermanskih okrajih so naši glasovi zelo upoštevani, in v enem Slovenci navadno odločijo, kdo da je alderman. V Clevelandu Slovenec Surtz ni dobil nominacije za kandidaturu v zakonodajo. V milwauškem mestu kandidira za poslanca Joseph Radel. Ker upamo, da bo izvoljen, bomo to navedli za dokaz, da smo upoštevani. — Z—k.

NAŠI BRATJE HRVATJE V TRUBLU.

Puniša Račić, ki je streljal na Stipico Radića, je prizadejal silne boje tudi med ameriškimi Hrvati. Hrvatska bratska zajednica se je izrekla za Radićevo partijo hrvatskih muzikov, katerim načeljuje sedaj Maček, naši drugovi komunisti pa so sicer za neodvisno Hrvatsko, toda proti Mačku in Puniši ter okrvavljenem beogradskem režimu. Če bi vi vedeli, kako se kregajo! So hujši, kot pa je streljanje proti toči.

Pittsburška cekarica.

Poročajte o vsem v "Proletarca".

V naselbinah se dogaja veliko zanimivega, bilo na društvenem polju, v socialnem oziru, v politiki, kulturnem delovanju itd. Najvažnejša vez, ki spaja

naselbine, da druga drugo poznajo, so poročila v listih. Poročajte v Proletarca o shodih v naselbini, neglede kdo je sklicatelj, o priredbah, o kandidatih, in o vseh dogodkih, ki bi zanimali širši krog čitateljev.

ODPRTO PISMO.

Mr. August Zupančiču, Chicago, Ill.

V premetovanju tvojih ustmenih obdolžitev, ki so seveda neresnične, ter govorce, ki si jih glasom izpovedi raznih ljudi širil — češ, da se Ti je v Jugoslovanskem Stavbinskem in Posojilnem društvu zgodila krivica, Ti predlagamo, da jo navedeš pismeno, in to točno ter jasno, da ne bo nobenega izbegavanja ter izvijanja. Komur se je zgodila krivica, jo lahko brez strahu razgali, in to javno, ne zahrbtno. Poslužiš se lahko registriranega pisma nam, ali pa listov. V navajanju svojih obdolžitev bodi določen, da ne bo v njih nobene dvoumnosti. Naš predlog je torej pošten — daje Ti priložnost, da dokažeš in zapišeš na najrazumljivejši način, za koliko Ti je bilo napravljene škode, v čem, in kdo jo je povzročil. Mi želimo, da pokažeš, ali si res uverjen, da se Ti godi krivica, ali pa samo blatiš nekatere neljube ti odbornike ter stavbinsko društvo kot celoto. Ako našega nasveta ne boš vpošteval, boš s tem samo dokazal kar je itak jasno — da obrekuješ iz notoričnosti, katera Ti ne dela časti. S svojimi podpisi potrjuješ, da si prejel vse kar je bilo tvojeja v tem društvu, in to še pred sedmimi leti. Ako bi res dobil premalo, bi se oglasil že tedaj pri društvenih uradnikih, ne pa čez leta govoril naokrog, da nisi dobil vsega kar Ti je šlo. Javen in jasen odgovor v listu ali listih, ali pa pismen v registriranem pismu, želimo v teku 14 dni od 1. septembra dalje. Če ga ne bo, bo to nov dokaz, da imamo opravka z navadnim obrekljivcem.

Za Jugoslovansko stavbinsko in posojilno društvo,
Frank Smith, predsednik.

Joseph Steblay, tajnik.

Martin Nemanich, blagajnik.

PRIPOROČAMO,

da redno hranite pri nas, mi pa bomo imeli na skrbi, da bodo vaše vloge obrestonosne ter varne in da vam bodo pomagale za vas.

KASPAR AMERICAN STATE BANK

1900 Blue Island Ave., Chicago, Ill.

OTTO KASPAR, predsednik.

